

Meer moties, meer vertegenwoordiging?

Onderzoek naar de factoren die van invloed zijn op de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties in de Tweede Kamer.

Bron: (NOS, 2019)

Door: Anne Wesseling (625383)
Organisatie: D66 Tweede Kamerfractie
Professor: dr. Moody
Datum: 31-07-2022

Abstract

Het doel van dit onderzoek is het ontwikkelen van een model dat de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties in de Tweede Kamer kan verklaren. Dit inductieve onderzoek maakt gebruik van mixed methods. Op basis van de logic of consequence en de logic of appropriateness van March en Olsen (1998) wordt een theoretische basis gevormd die het handelen van mensen kan verklaren. Door middel van interviews met dertien Kamerleden, waarbij zij worden bevraagd op hun motivatie en gedrag en door middel van een regressieanalyse van de volledige Tweede Kamer populatie wordt een theoretische basis gevormd, die de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties kan verklaren. In het resultatenhoofdstuk worden de resultaten van de kwalitatieve en kwantitatieve analyses weer terug herleid naar de logic of consequence en de logic of appropriateness.

Geconcludeerd kan worden dat de volgende factoren de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties in de Tweede Kamer beïnvloeden: de cultuur in de Tweede Kamer; de aandacht die het indienen van moties oplevert; het mogelijke succes dat een Kamerlid kan behalen met een motie; het overleggen met andere actoren; de vergaderregels in de Tweede Kamer; het democratisch belang; de inhoud van een motie en de beschikbare alternatieven instrumenten. Daarnaast beïnvloeden zowel de logic of consequence als de logic of appropriateness de motivatie en het gedrag van Kamerleden op verschillende manieren.

Inhoud

Abstract	1
1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doel- en vraagstelling	5
1.3 Relevantie.....	6
1.4 Leeswijzer	7
2. Theoretisch kader	8
2.1 Inleiding	8
2.2 Toepassing van de ‘logic of consequence’ en de ‘logic of appropriateness’	8
2.2.1 De logic of consequence	8
2.2.2 De logic of appropriateness	9
2.2.3 Relatie tussen beide logica’s	9
2.3 Democratische controle.....	10
3. Methodologisch kader	12
3.2 Type onderzoek	12
3.3 Methoden.....	12
3.4 Selectieprocedure	14
3.5 Betrouwbaarheid en validiteit	14
4. Resultaten	16
4.1 Kwalitatieve analyse	16
4.1.1 Vergaderregels	19
4.1.2 Overleggen	20
4.1.3 Aandacht.....	21
4.1.4 Verwacht succes	22
4.1.5 Democratisch belang	23
4.1.6 Cultuur.....	23

4.1.7 Inhoud motie	25
4.1.8 Alternatieven	25
4.2 Kwantitatieve analyse.....	26
4.2.1 Assumpties	27
4.2.3 Conclusies regressieanalyse	30
5. Integratie van de kwalitatieve en kwantitatieve data	32
5.1 Aandacht.....	33
5.2 Verwacht succes	35
5.3 Cultuur.....	38
5.4 Overleggen	40
5.5 Democratisch belang	41
5.6 Vergaderregels	41
5.7 Inhoud motie	41
5.8 Alternatieven	42
6. Conclusie.....	44
7. Reflectie	47
8. Aanbevelingen.....	49
9. Literatuurlijst.....	51
Bijlage 1 – Topics interviews ronde 1	55
Bijlage 2 – Topics interview ronde 2	56

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In de Tweede Kamer is het aantal ingediende moties de afgelopen jaren enorm gestegen (NOS, 2019). Zo waren er in 2010 slechts 1734 moties ingediend en is dat in 2021 gestegen tot 4328 moties (Terlingen, 2022). Dit kan betekenen dat er wel 200 moties op één dinsdagmiddag behandeld moeten worden (NOS, 2019). Voormalig Kamervoorzitter Arib heeft zich eerder uitgesproken tegen de enorme hoeveelheid moties (NOS, 2019). Volgens haar zwakt een middel dat je vaak gebruikt af in kracht. Ook is op 8 juli 2019 een werkgroep ingesteld met als opdracht het uitwerken van praktische voorstellen om de wetgevende, controlerende en vertegenwoordigende functies van de Kamer te versterken (Tweede Kamer, 2021a). Uit dit rapport is het advies voortgekomen om efficiënter met moties om te gaan (Tweede Kamer, 2021b). Het rapport benoemt dat de toename van het aantal moties een vaak gehoorde klacht is en dat deze toename het middel moties minder krachtig maakt. Er worden vaak vrijwel dezelfde moties ingediend en de gewenste wijze van uitvoering is niet altijd duidelijk (Tweede Kamer, 2021b). Volgens Terlingen (2022) is er steeds meer aandacht voor incidenten in de politiek, wat zich uit in het toegenomen aantal moties. Dergelijke incidentenpolitiek zorgt ervoor dat Kamerleden zich minder op wetgeving kunnen focussen (Terlingen, 2022).

In de wetenschap is weinig onderzoek gedaan naar het middel moties in de Tweede Kamer. Het enige relevante onderzoek naar moties in de Tweede Kamer tot nu toe is gedaan door de ingestelde werkgroep versterking functies Tweede Kamer (Tweede Kamer, 2021b). Deze door de Tweede Kamer ingestelde werkgroep bestaat uit Kamerleden van vijf partijen die elk een eigen belang hebben bij het onderzoek, waardoor de onafhankelijkheid van het onderzoek in twijfel getrokken kan worden. Daarnaast is dit onderzoek in een kort tijdsbestek uitgevoerd, waardoor dit onderzoek een primaire focus heeft op bestaande literatuur en de eigen ervaring van de Kamerleden.

Het onderzoek ‘Versterking functies Tweede Kamer. Meer dan de som der delen’ is een vrij recentelijk onderzoek naar alle functies binnen de Tweede Kamer, waar de functie indienen van moties onderdeel van uitmaakt. In deze paragraaf zullen ook de bevindingen omtrent moties in de Tweede Kamer die blijken uit het rapport worden benoemd. Om de functie ‘het indienen van moties’ van de Tweede Kamer te versterken moet het aantal moties worden teruggedrongen (Tweede Kamer, 2021b, p. 7). Volgens dit rapport kan dit gedaan worden door oplettender te zijn op inhoud van moties die al eerder is behandeld in een andere motie of in een toezegging. Ook door periodiek een overzicht te geven van ingediende moties kunnen dubbelingen worden

voorkomen (Tweede Kamer, 2021b, pp. 7–8). Daarnaast is het volgens de werkgroep van belang om eerst uitgebreid met elkaar te discussiëren over een onderwerp voorafgaand aan het indienen van een motie. Op deze manier kunnen fracties moties in samenwerking inbrengen en zullen er minder moties ingediend hoeven te worden om een punt te maken. Het rapport van de Tweede Kamer (2021b, p. 23) benoemt verder dat door de toename van het aantal moties de invloed van het middel beperkt wordt. Daarnaast benoemt het rapport dat het indienen van moties beter voorbereid kan worden, door de commissiestaf om advies te vragen indien het gaat om technische advisering en ondersteuning (Tweede Kamer, 2021b, p. 33). Hierdoor kunnen wederom dubbelingen worden voorkomen en kan daarnaast de kwaliteit van moties verbeterd worden (Tweede Kamer, 2021b, p. 33).

1.2 Doel- en vraagstelling

Het doel van dit onderzoek is het construeren van een theorie over de factoren die van invloed zijn op de motivatie en het gedrag van Kamerleden rondom het indienen van moties in de Tweede Kamer. Dit wordt gedaan door patronen af te leiden uit interviewdata met Kamerleden en invloedrijke actoren in de Tweede Kamer en door middel van een kwantitatieve analyse van alle Tweede Kamerleden. In deze masterscriptie naar moties in de Tweede Kamer wordt door middel van inductief onderzoek antwoord gegeven op de volgende hoofdvraag: 'Welke factoren zijn van invloed op de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties in de Tweede Kamer?'. Deze onderzoeksvraag wordt beantwoord met behulp van de volgende deelvragen:

1. Welke kaderstellende theorieën bestaan er in de wetenschappelijke literatuur over het handelen van actoren en de daarbij betrokken motivatie en gedrag?
2. Welke factoren beïnvloeden de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties volgens kwalitatief onderzoek?
3. Welke factoren beïnvloeden de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties volgens de kwantitatieve data?
4. Hoe kunnen de factoren die volgens de data van invloed zijn op de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties herleid worden tot wetenschappelijke theorieën?

1.3 Relevantie

Het meest recente en belangrijke rapport over de werkwijze rondom moties in de Tweede Kamer dat is uitgekomen is het rapport ‘Versterking functies Tweede Kamer. Meer dan de som der delen’. Vanwege het korte tijdsbestek waarin de werkgroep dat het rapport heeft gekregen, was er een primaire focus op bestaande rapporten en literatuur (Tweede Kamer, 2021b, p. 13). Daarnaast was dit onderzoek niet specifiek gericht op de werkwijze rondom moties, maar over alle manieren waarop de Tweede Kamer functioneert en alle middelen die de Kamer hiervoor beschikbaar heeft. Deze masterscriptie over moties is wetenschappelijk en bestuurlijk relevant, omdat deze masterscriptie een meer verdiepend onderzoek is specifiek naar het middel moties en naast literatuurstudie ook een grote focus legt op het verzamelen van interviewdata en een statistische analyse. Vanwege het gebrek aan theoretische literatuur rondom het onderwerp moties in de Tweede Kamer, is er in dit onderzoek gekozen voor het onderzoeken op een inductieve wijze. Daarnaast wordt in dit onderzoek data verzameld door middel van interviews en een statistische analyse. Op deze manier wordt door middel van mixed methods goed inzichtelijk gebracht welke factoren de grote hoeveelheid moties veroorzaken, waardoor gezocht kan worden naar oplossingen die kunnen leiden tot het beter functioneren van het Nederlands parlement. Dit onderzoek vult de bestaande theoretische literatuur omtrent het onderwerp moties aan. Het is van belang om deze literatuur te hebben, omdat dit verklaart hoe de dynamiek in de Nederlandse politiek werkt. Deze masterscriptie over moties is daarnaast maatschappelijk relevant, omdat een grote hoeveelheid moties ten koste kan gaan van goede besluitvorming en dus het dienen van de maatschappij. Volgens het Tweede Kamer rapport ‘Versterking functies Tweede Kamer. Meer dan de som der delen’ (2021b, p. 23) zwakt een vloed aan moties de kracht van het instrument af. Dit zou dus betekenen dat de grote stroom aan moties leidt tot minder goede besluitvorming en daarnaast maakt de grote stroom aan moties de overheid ook nog minder efficiënt. Alle moties die aangenomen worden, moeten namelijk door ambtenaren in behandeling genomen worden, wat veel tijd en dus ook geld kost. Al deze kosten komen uiteindelijk weer terecht bij de burger. Een theoretische basis leggen voor het verklaren van de motivatie en het gedrag van Kamerleden, kan aanleiding geven voor het effectiever maken van het middel moties, waardoor dit onderzoek maatschappelijk relevant is.

1.4 Leeswijzer

Deze masterscriptie wordt als volgt gestructureerd. In het volgende hoofdstuk wordt een theoretisch raamwerk opgezet voor het onderzoek. Hierbij wordt een overzicht gegeven van het theoretisch veld omtrent motie, waarbij wordt gefocust op de logic of consequence en de logic of appropriateness en theorie over het democratisch belang. In het derde hoofdstuk wordt een methodologisch kader geschetst, waarbinnen de methodiek van mixed methods zoals gebruikt in dit onderzoek wordt toegelicht. In het vierde hoofdstuk worden de kwalitatieve en kwantitatieve resultaten geanalyseerd, die voortkomen uit dertien interviews met verschillende Kamerleden en openbare kwantitatieve data beschikbaar via de Tweede Kamer. Ook worden in dit hoofdstuk de bevindingen in de resultaten teruggekoppeld aan de bestaande literatuur. In het vijfde hoofdstuk worden conclusies getrokken uit het onderzoek en wordt antwoord geformuleerd op de hoofdvraag. In hoofdstuk 6, de discussie, zullen beperkingen van het onderzoek gepresenteerd worden. In het zevende en laatste hoofdstuk worden aanbevelingen gedaan richting de actoren en voor vervolgonderzoek.

2. Theoretisch kader

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komen de relevante theoretische achtergronden voor onderzoek omtrent moties en de relevante definities aan bod. Allereerst wordt in dit hoofdstuk voortgebouwd op de theorieën over de ‘logic of consequence’ en ‘logic of appropriateness’ specifiek gericht op het onderwerp moties. Tot slot wordt ingegaan op het concept democratische controle.

2.2 Toepassing van de ‘logic of consequence’ en de ‘logic of appropriateness’

Om te begrijpen hoe bepaalde mechanismen leiden tot acties of handelingen binnen instituties, kunnen de theorieën van March & Olsen over de ‘logic of consequence’ en de ‘logic of appropriateness’ gehanteerd worden (Schulz, 2015). In dit onderzoek worden de handelingen van Kamerleden bekeken vanuit de logic of consequence en de logic of appropriateness.

2.2.1 De logic of consequence

De logic of consequence gaat ervan uit dat het maken van beslissingen wordt gedreven door de uitkomsten van acties en de persoonlijke belangen of voorkeuren van individuen daarbinnen (March & Olsen, 1998, p. 494). Volgens March & Olsen (1998, p. 950) wordt er vanuit dit perspectief naar politiek gekeken als het aggregeren van individuele voorkeuren naar collectieve acties, wat kan worden beïnvloed door andere actoren. Binnen de logic of consequence wordt er vaak weinig rekening gehouden met invloeden van buitenaf en het vermogen van een actor om goede voorspellingen van de consequenties van een handeling te maken (March & Olsen, 1998, p. 950). Schulz (2018) benoemt dan ook twee voorwaarden voor het toepassen van de logic of consequence: (1) er moet voldoende informatie aanwezig zijn voor een goede analyse en (2) de actoren moeten voldoende cognitieve capaciteiten hebben om rationeel te kunnen handelen. Mozdzeń (2019) hanteert drie keuzecriteria die van toepassing zijn op de logic of consequence: (1) de mogelijke opties, (2) de waarden van de actor en (3) de consequenties van de opties op de waarden. Hemerijck & Hazeu (2004) onderscheiden de logic of consequence in de kenmerken doelmatigheid en rechtmatigheid. Zij stellen hierbij de volgende vragen om te meten of er aan deze begrippen voldaan wordt: werkt het middel nog binnen de gestelde doelen en mag het middel nog gebruikt worden. Verder wordt de logic of consequence vaak gezien als de logica die meer van het individueel belang uitgaat (March & Olsen, 1998, p. 951). Mozdzeń (2019) beschrijft de logic of consequence als de logica die menselijk handelen het beste kan verklaren.

2.2.2 De logic of appropriateness

De logic of appropriateness gaat ervan uit dat het maken van beslissingen gedreven wordt door de passendheid van de beslissing binnen de huidige situatie (March & Olsen, 1998, p. 951). De logic of appropriateness gaat uit van cognitieve en ethische dimensies, waarbij het bij de cognitieve dimensie van belang is dat de actie bijdraagt aan het concept van de actie en waarbij het bij de ethische dimensie van belang is dat de actie zelf deugd (March & Olsen, 1998, p. 951). Schulz (2018) stelt dat actoren die handelen volgens de logic of appropriateness een situatie herkennen en dit vervolgens verbinden met de actie die volgens hen het best past, binnen de volgens hen relevante regels. Ook stelt Schulz (2018) dat dit proces met name gebaseerd is op de intuïtie van de actoren, waardoor er bij actie volgens de logic of appropriateness risico is op onnauwkeurigheden en het maken van herkenningfouten. Voor de logic of appropriateness zijn de haalbaarheid en de aanvaardbaarheid van de actie van belang. Mozdzeń (2019) beschrijft drie keuzecriteria die van toepassing zijn op de logic of appropriateness: (1) het soort situatie, (2) de persoonlijkheid van de actor en (3) de passendheid van de acties. Verder wordt de logic of appropriateness vaak gezien als de logica die meer van het collectief belang uitgaat (March & Olsen, 1998, p. 951). Hemerijck & Hazeu (2004) meten de toepassing van de logic of appropriateness middels twee vragen: past het middel nog en hoort het middel nog. Mozdzeń (2019) beschrijft de logic of appropriateness als de logica die het mogelijk maakt om doeltreffend denken te introduceren.

2.2.3 Relatie tussen beide logica's

Volgens Schulz (2018) zijn beide logica's alomvattend voor alle zinvolle actie. Een actie kan het resultaat zijn van het toepassen van de logic of consequence of van het toepassen van de logic of appropriateness, maar meestal is een actie het resultaat van het toepassen van beide logica's (Schulz, 2018). Ook volgens March & Olsen (1998, p. 952) sluiten de twee logica's elkaar niet uit. Volgens hen houden politieke actoren zowel rekening met hun eigen belangen, waarbij ze uitgaan van hun eigen verwachte consequenties, als met de regels die gelden. Een eerste interpretatie van de relatie tussen de twee logica's is dat naarmate voorkeuren en belangen duidelijker zijn en de regels meer ambigu zijn, de logic of consequence belangrijker is (March & Olsen, 1998, p. 952). Anderzijds, wanneer de regels en de bijbehorende implicaties duidelijk zijn, maar de voorkeuren, belangen en consequenties niet, is de logic of appropriateness vaak belangrijker (March & Olsen, 1998, p. 952). Een andere interpretatie die

vaak wordt gebruikt, is dat de logic of consequence vaker van toepassing is bij grote beslissingen en de logic of appropriateness bij kleinere beslissingen, omdat regels zwakke oorzaken zouden zijn van menselijk gedrag (March & Olsen, 1998, p. 953). Deze vergelijking wordt ook omgekeerd gemaakt, waarbij regels juist worden gezien als een middel om consequente rationaliteit toe te passen, wat bij kleine beslissingen niet nodig is, omdat zij minder impact hebben (March & Olsen, 1998, p. 953). Een derde interpretatie van de relatie tussen de twee logica's is dat men steeds meer overgaat op de logic of appropriateness, naarmate een actor meer ervaring heeft (March & Olsen, 1998, p. 953). Het is volgens deze interpretatie een logische ontwikkeling dat door ervaring er een meer op regels gebaseerde actie ontstaat. De logic of appropriateness wordt hierbij gezien als een zelfversterkend instrument ten opzicht van de gelimiteerde logic of consequence (March & Olsen, 1998, p. 953). Binnen de vierde interpretatie zien geleerden een van de logica's als toepasbaar op al het handelen, waarbij binnen de logic of consequence regels worden gezien als een middel om het handelen op basis van consequenties gemakkelijk te maken (March & Olsen, 1998, p. 953). Omgekeerd zien geleerden vanuit de logic of appropriateness, handelen op basis van consequenties en eigenbelang als handelen op basis van de regels die voortkomen vanuit een specifiek format (March & Olsen, 1998, p. 953). Vanuit dit perspectief zou je het indienen van moties kunnen zien als de plicht binnen de regels van het instrument om op te komen voor je eigen belangen en voorkeuren.

2.3 Democratische controle

In de beginselen van het Nederlands staatsrecht staat beschreven: "Niemand kan een bevoegdheid uitoefenen zonder verantwoording schuldig te zijn of zonder dat op die uitoefening controle bestaat" (Belinfante & Reede, 2002, p. 25). Het verschuldigd zijn van verantwoording of het controleren van deze bevoegdheden is de democratische controle (Belinfante & Reede, 2002, p. 25). Popping en Wittek (2015) beschrijven parlementaire moties als een essentieel en vaak gebruikt element van politieke controle in democratische regimes. Volgens Popping en Wittek (2015) kan het gebruik van parlementaire middelen door Kamerleden verklaard worden vanuit de sociale dilemma benadering. Volgens deze theorie is het stemgedrag van Kamerleden rondom moties afhankelijk van de ernst van het maatschappelijke probleem dat ten grondslag ligt aan het indienen van de motie (Popping en Wittek, 2015). Williams (2011) beschrijft dat het middel moties vaak niet wordt gebruikt om daadwerkelijk democratische controle uit te oefenen en het beleid te veranderen, maar om een standpunt duidelijk te maken ten opzichte

van andere partijen en kiezers. Louwerse en Otjes (2016) beschrijven verschillende factoren die Kamerleden beïnvloeden in hun gedrag rondom het indienen van moties. Volgens hen is de belangrijkste factor die het gedrag van Kamerleden kan verklaren, de activiteiten van hun mede-Kamerleden. Wanneer mede-Kamerleden veel moties indienen, zullen andere dit ook doen. Hierdoor zou dus een sneeuwbaaleffect kunnen ontstaan, wat het gedrag van Kamerleden de afgelopen jaren zou kunnen verklaren. De cultuur die er binnen een commissie heerst rondom het gebruik van moties is ook bepalend voor het gedrag van Kamerleden binnen deze commissie (Louwerse & Otjes, 2016). Een andere factor die het gedrag van Kamerleden kan verklaren is hun wens om herkozen te worden (Louwerse & Otjes, 2016).

3. Methodologisch kader

In dit hoofdstuk wordt de methodologie van het onderzoek toegelicht. Dit wordt opgesplitst in de gebruikte methoden voor het kwalitatieve deel van het onderzoek en de gebruikte methoden voor het kwantitatieve deel van het onderzoek. Vervolgens wordt de gehanteerde onderzoeksstrategie toegelicht.

3.2 Type onderzoek

Dit onderzoek onderzoekt op inductieve wijze de motivatie en het gedrag van Kamerleden in de Tweede Kamer rondom het indienen van moties. Dit onderzoek wordt op inductieve wijze uitgevoerd, omdat er nog niet veel in de literatuur bekend is over het onderwerp. Voor dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van mixed methods. Dit houdt in dat er voor dit onderzoek zowel kwalitatieve als kwantitatieve data is verzameld en geanalyseerd. Door gebruik te maken van mixed methods kan vanuit meerdere perspectieven worden gekeken naar complexe pluralistische onderzoeksvragen en kunnen er diepere bevindingen gedaan worden (Shorten, & Smith, 2017). In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van mixed methods, omdat het kwantitatieve gedeelte van het onderzoek het feitelijke gedrag inzichtelijk maakt en het kwalitatieve gedeelte meer diepgang creëert en zo kan verklaren waarom bepaald gedrag plaatsvindt en welke motivatie achter bepaald gedrag zit. De kwantitatieve analyse en kwalitatieve analyse vullen elkaar dus aan, doordat ze iets anders meten.

3.3 Methoden

De kwalitatieve data voor dit onderzoek is verzameld middels dertien semigestructureerde interviews met Kamerleden in twee rondes. Er is gekozen voor interviews in twee rondes, vanwege het gerichte theoretische raamwerk. Op deze manier is twee keer kritisch gekeken naar de vragenlijst, waarbij er bij de tweede ronde kritisch gekeken kon worden naar aanleiding van de resultaten uit de eerste ronde. De eerste ronde bestaat uit vier respondenten en de tweede ronde bestaat uit negen respondenten. In de eerste ronde interviews zijn de respondenten bevraagd op welke factoren hun motiveren of hun gedrag beïnvloeden om juist wel of juist geen motie in te dienen. Doordat deze vragen de mogelijke factoren die een rol konden spelen open lieten, werden de respondenten niet gestuurd in hun antwoorden. De onderwerpen die zijn besproken tijdens de eerste ronde interviews zijn terug te vinden in bijlage 1. Voorafgaand aan het afnemen van interviews van de tweede ronde zijn alle interviews getranscribeerd en vervolgens gecodeerd middels het programma ATLAS.ti. Allereerst zijn de

interviewtranscripten open gecodeerd, welke vervolgens axiaal zijn gecodeerd (Saunders et al. 2011, p. 384-387). Vervolgens zijn de verschillende axiale codes gegroepeerd. Middels het groeperen van de verschillende codes die voortkwamen uit de eerste ronde zijn de sensitizing concepts opgesteld. Voor dit onderzoek is er gebruik gemaakt van open en latent coderen, omdat er veel verschillende factoren zijn die van invloed kunnen zijn op de motivatie en het gedrag van Kamerleden rondom het middel moties en deze factoren ook met verschillende termen geduid kunnen worden.

In de tweede ronde, bestaand uit negen interviews, zijn de respondenten verder bevraagd op de bevindingen uit de eerste ronde interviews, de sensitizing concepts. Om zo min mogelijk te sturen op de factoren die de motivatie en het gedrag beïnvloeden is alleen naar de gegroepeerde concepten gevraagd. Door ook elk interview te beginnen met een algemene vraag naar de factoren die de de de motivatie en het gedrag beïnvloeden, kwamen de sensitizing concepts al direct of indirect naar voren. Ook voor de tweede ronde interviews zijn opnieuw alle interviews in ATLAS.ti gecodeerd, waarbij dit keer een focus lag op het bevestigen van de sensitizing concepts en het maken van een verdiepingsslag in de sensitizing concepts.

Aan het eind van elk interview werd het interview letterlijk getranscribeerd en voorgelegd aan de respondent met de vraag of er nog aanpassingen of toevoegingen waren op het interviewtranscript. Dit om een vertrouwelijke band te scheppen met de respondenten, aangezien zij, gezien hun functie als Kamerlid, zich in een gevoelige positie kunnen bevinden rondom bepaalde uitspraken.

De kwantitatieve data van dit onderzoek is opgehaald middels openbare informatie verkrijgbaar via de Tweede Kamer. In veel nieuwsberichten en ook tijdens de interviews kwam naar voren dat de hoeveelheid moties enorm gestegen is en dat de stijging problemen met zich meebrengt voor het functioneren van de Tweede Kamer. Zoals ook in het theoretisch kader naar voren kwam, kan de omgeving waarin een actor zich bevindt het gedrag beïnvloeden (Louwerse & Otjes, 2016). Ook kunnen de persoonlijke kenmerken van een actor het gedrag van de desbetreffende actor beïnvloeden (McCrae & Costa, 1997; Mozdzeń, 2019). Voor de dataset is daarom data verzameld van de aantallen moties, data van omgevingsfactoren van Kamerleden en data van persoonlijke kenmerken van Kamerleden. Voor alle Kamerleden is openbare data beschikbaar over hoeveel moties zij indienen, in welke commissies zij zitten, in hoeveel commissies zij zitten, bij welke partij ze horen, de leeftijd van de partij waar ze deel van uitmaken, hoeveel termijnen ze al in de Kamer zitten, of ze een oppositiepartij of coalitiepartij zijn, hun eigen leeftijd en hun geslacht. De totale hoeveelheid moties per Kamerlid is geteld vanaf 31-3-2021, de installatie van de huidige Tweede Kamer tot aan 7-06-22, het moment

waarop de analyse is uitgevoerd. Doordat alle data openbaar verkrijgbaar is, is de volledige populatie meegenomen in dit onderzoek. De kwantitatieve analyse is nuttig voor dit inductieve onderzoek, omdat het gaat om beschrijvende data die het feitelijke gedrag van Kamerleden in cijfers uitdrukt. Omdat het om data over het feitelijke gedrag gaat, is er geen interpretatieverschil of sturing mogelijk. Om de data te interpreteren is vervolgens gebruik gemaakt van een lineaire regressie. Dit is mogelijk doordat het gaat om meerdere continue onafhankelijke variabelen. Van alle categorische variabelen zijn dummy's gemaakt, waardoor deze ook meegenomen konden worden in de statistische analyse.

3.4 Selectieprocedure

Om erachter te komen welke factoren een rol spelen op de motivatie en het gedrag van Kamerleden rondom het middel moties in de Tweede Kamer, zijn dertien Tweede Kamerleden geselecteerd en geïnterviewd. Elk van deze respondenten was relevant, omdat zij zelf de hoofdrol spelen bij het gebruik van het middel moties in de Tweede Kamer. Hierdoor waren alle respondenten als het ware ervaringsdeskundigen. De respondenten zijn geselecteerd op basis van hun kwantitatieve gedrag rondom moties. Hiervoor is eerst inzichtelijk gemaakt hoeveel moties elk Kamerlid had ingediend sinds 31 maart 2021, de installatie van de huidige Kamerleden in de Tweede Kamer. Vervolgens zijn deze Kamerleden opgedeeld in vier verschillende groepen. Uit de eerste groep zijn drie Kamerleden geïnterviewd, de groep Kamerleden die de meeste moties indiende. Uit de tweede groep zijn drie Kamerleden geïnterviewd, de groep die de op één na meeste moties indiende. Uit de derde groep zijn drie Kamerleden geïnterviewd, de groep die op één na minste moties indiende. Tot slot zijn er uit de vierde groep vier Kamerleden geïnterviewd, de groep die het minste moties indiende. Overigens is bij de selectie van de respondenten ook rekening gehouden met een selectie van Kamerleden van verschillende politieke partijen. Op deze manier was de groep respondenten zo representatief mogelijk voor de gehele Tweede Kamer.

3.5 Betrouwbaarheid en validiteit

Een betrouwbaar onderzoek wil zeggen dat het onderzoek nauwkeurig en consistent moet zijn (Saunders et al., 2011, p. 135). Wanneer het onderzoek herhaald wordt zouden er dan ook dezelfde uitkomsten uit moeten komen. Doordat de kwantitatieve data gebaseerd is op de feitelijke cijfers zoals gepresenteerd op de website van de Tweede Kamer, is het kwantitatieve gedeelte van dit onderzoek enorm betrouwbaar. Daarnaast onderzoekt het kwantitatieve deel

van het onderzoek de volledige populatie, alle 150 huidige Tweede Kamerleden. Doordat er geen gebruik is gemaakt van een steekproef, maar van de volledige populatie en doordat het om feitelijke cijfers gaat, zou herhaling van het onderzoek tot dezelfde resultaten leiden. Het kwalitatieve gedeelte heeft een geringere betrouwbaarheid, doordat hierbij wel gebruik is gemaakt van een steekproef. Daarnaast heeft de onderzoeker zelf een rol gespeeld in de dataverzameling en de data-analyse, waardoor de resultaten van het onderzoek persoonsgebonden zijn en het onzeker is of herhaling van het onderzoek tot dezelfde resultaten zou leiden (Saunders et al., 2011, p. 266-275). Echter, worden alle gemaakte stappen in dit hoofdstuk toegelicht, wat de betrouwbaarheid weer vergroot. Door te coderen middels ATLAS.ti is dit proces systematisch en navolgbaar verlopen, wat de betrouwbaarheid vergroot (Van Zwieten & Willems, 2004).

De interne validiteit van het onderzoek is gericht op de vraag, meet het onderzoek wat er gemeten moet worden. Doordat er in dit onderzoek gebruik wordt gemaakt van mixed methods, wordt de interne validiteit van het onderzoek bevordert. Daarnaast is de kwalitatieve data in meerdere ronden verzameld, waardoor het mogelijk was om twee keer kritisch naar de vragenlijst te kijken en aanpassingen in de tweede vragenlijst door te voeren op basis van de opgehaalde data uit de eerste ronde. Bij kwalitatief onderzoek wordt er dieper ingegaan op een bepaald onderwerp en is er meer oog voor details, wat de interne validiteit vergroot (Saunders et al., 2011, p. 135). Doordat de kwantitatieve data aanvullend is op de kwalitatieve data, wordt er nog nauwkeurig gemeten, wat er gemeten moet worden. Ook is er gebruik gemaakt van member checking, wat inhoudt dat de transcripten van het onderzoek zijn teruggekoppeld aan de respondenten om de transcripten te controleren op correctheid en volledigheid. Ook dit bevordert zowel de betrouwbaarheid als de interne validiteit van het onderzoek.

De externe validiteit van dit onderzoek richt zich op de vraag, zijn de resultaten van het onderzoek generaliseerbaar (Saunders et al., 2011, p.136). Voor de kwantitatieve analyse is gebruik gemaakt van de volledige populatie, dus deze onderzoeksresultaten zijn dan ook generaliseerbaar voor de huidige Tweede Kamer. Voor de kwalitatieve analyse geldt dat de externe validiteit een stuk lager is. Voor dit onderzoek zijn dertien van de 150 Kamerleden geïnterviewd, wat uitkomt op 8,7% van de totale populatie. Door bij de respondentenselectie rekening te houden met verschillende achtergronden in het gedrag rondom moties en verschillende achtergronden in politieke partijen, is geprobeerd de externe validiteit te waarborgen. Daarnaast geldt dat de onderzoeksresultaten van dit onderzoek niet per definitie gelijk zijn aan eventueel toekomstig onderzoek, omdat de samenstelling van de Tweede Kamer en de cultuur binnen de Tweede Kamer in de toekomst erg anders kan zijn.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten gepresenteerd van de verschillende gebruikte methodes. Allereerst worden de resultaten van de kwalitatieve analyse behandeld in 4.1. Vervolgens worden de resultaten van de kwantitatieve analyse behandeld in 4.2.

4.1 Kwalitatieve analyse

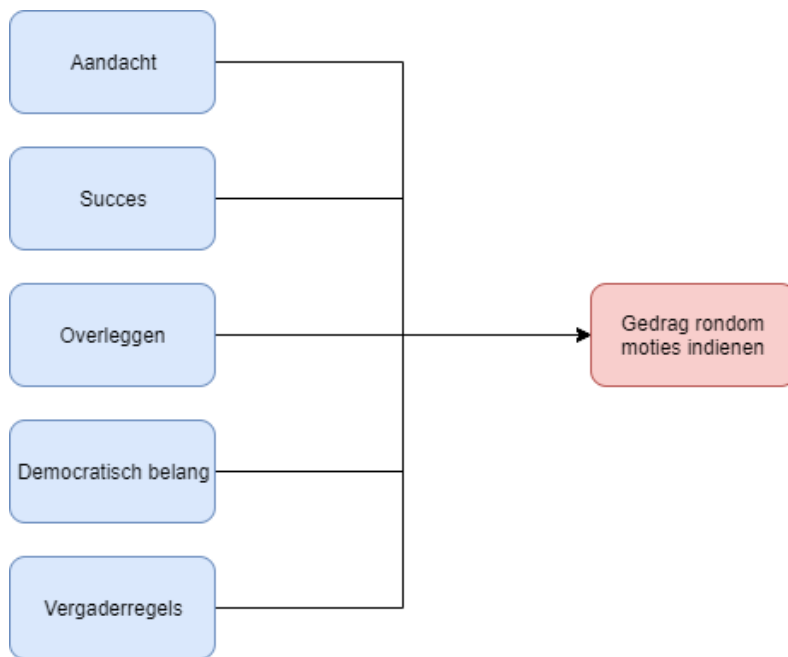
In het vorige hoofdstuk is besproken hoe de gebruikte methoden hebben geleid tot acht groepen coderingen. In tabel 1 worden de tot stand gekomen codes overzichtelijk weergegeven.

Groep	Codes	# in groep
Vergaderregels	<ul style="list-style-type: none">- Actieve rol bewindspersonen- Actieve rol voorzitter- Dubbelingen voorkomen- Media rol- Overlappen regeerakkoord- Vergaderhygiëne	6
Overleggen	<ul style="list-style-type: none">- Compromis sluiten- Inschatten van uitkomst- Overleggen coalitie- Overleggen extern- Overleggen intern- Overleggen oppositie	6
Aandacht	<ul style="list-style-type: none">- Herkozen worden- Idealen laten zien- Kleur laten zien- Media-aandacht- Statement maken- Zichtbaar willen lijken	6
Verwacht succes	<ul style="list-style-type: none">- Doelbereiking- Draagvlak- Eigenbelang volgen- Inefficiënt- Kans van slagen- Kansloosheid- Optimale afweging- Strategische zet- Verandering bewerkstelligen	9

Democratisch belang	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal indieners - Collectief belang - Controlerende taak - Democratische controle 	4
Cultuur	<ul style="list-style-type: none"> - Cultuur Tweede Kamer - Elkaar na-apen - Fractiegrootte - Frustratie - Grote hoeveelheid fracties - Grote hoeveelheid moties - Kabinetsperiodes in kamer - Tijdsdruk - Vertrouwen - Vijandigheid oppositie 	10
Inhoud motie	<ul style="list-style-type: none"> - Concretiseren - Kennis - Onderzoeksmotie - Ongedekte moties - Passend bij debat - Thema afhankelijk - Uitvoerbaarheid - Vager maken 	8
Alternatieven	<ul style="list-style-type: none"> - Alternatief instrument - Flexibiliteit van het instrument - Geschiktheid instrument - Instrument moties - Moeite - Toezeggingen 	6

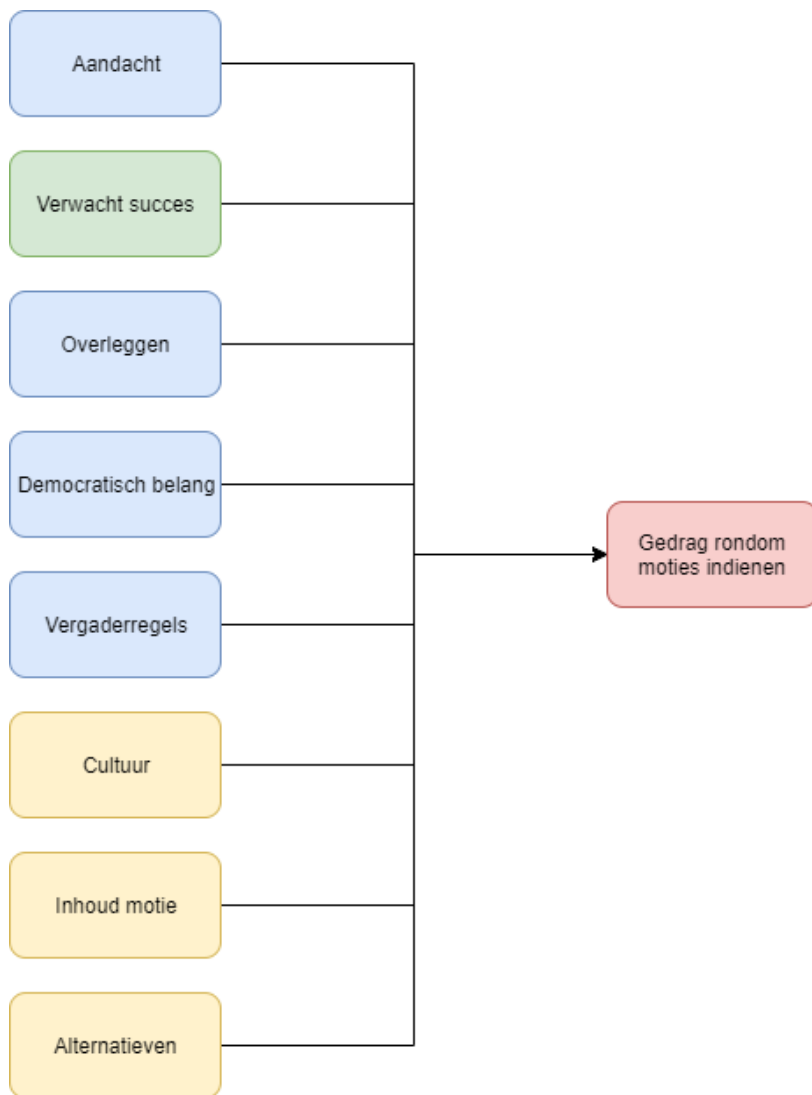
Tabel 1 – Coderingen groepen

De interviews van de eerste ronde zijn gecodeerd en vervolgens gegroepeerd. Deze groeperingen hebben geleid tot de vijf concepten in het conceptueel model in figuur 1.

Figuur 1 – Conceptueel model ronde 1

In de tweede ronde is er dieper ingegaan op de concepten weergegeven in figuur 1 en is daarnaast ook opnieuw getoetst welke factoren van invloed zijn op de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties. Op basis van de aanvullende data uit de tweede interviewronde zijn opnieuw de coderingen gegroepeerd, wat heeft geleid tot het conceptueel model weergegeven in figuur 2. Omdat de respondenten in de tweede ronde interviews wederom de kans kregen om nieuwe factoren te benoemen, zijn er nog drie codegroepen bijgekomen. Deze kwamen in de eerste ronde ook al af en toe naar voren, maar konden toen nog niet duidelijk in een groep geplaatst worden en/of waren niet duidelijk genoeg in beeld. In dit conceptueel model op basis van beide interviewronden is met de gele kleur aangegeven welke groepen er nieuw bij zijn gekomen en is met de groene kleur aangegeven welke groepsnaam iets is veranderd op basis van de nieuwe bevindingen.

Figuur 2 – Conceptueel model rondens 1 en 2

4.1.1 Vergaderregels

De eerste factor die volgens de kwalitatieve analyse invloed heeft op de motivatie en het gedrag van Kamerleden rondom moties, is de factor vergaderregels. In alle interviews kwam dit concept direct of indirect naar voren. Tijdens het coderen zijn zes verschillende codes in deze groep ingedeeld, namelijk de codes: actieve rol bewindspersonen, actieve rol voorzitter, dubbelingen voorkomen, media rol, overlappen regeerakkoord en vergaderhygiëne. Met vergaderregels wordt bedoeld op de gemaakte afspraken die gelden in de vergaderzalen in de Tweede Kamer. Zo geldt in de Tweede Kamer de afspraak dat de Kamerleden zoveel mogelijk dubbelingen moeten voorkomen (Tweede Kamer, 2021b). Ook geldt in de Tweede Kamer de afspraak dat moties iets nieuws teweeg moeten brengen en daarmee niet al vastgelegd mogen zijn in het regeerakkoord (Tweede Kamer, 2021b). Zo gaven verschillende respondenten aan

dat de vergaderregels beter gehandhaafd zouden moeten worden: *‘Ik besluit de motie niet in te dienen in het kader van proberen minder moties in te dienen, maar het hangt ook een beetje af van de discipline en de vergaderhygiëne van bewindspersonen, maar ook het strenge optreden van de voorzitter’* (Respondent 3). Een andere respondent kaart de gezamenlijk verantwoordelijkheid voor het handhaven van de vergaderregels aan: *‘Ik vind dat we wel wat strenger mogen zijn op moties indienen die niks met het onderwerp te maken hebben. Ik vind dat je best wel breed mag zeggen, dit raakt het voor mij, maar gewoon dat je een debat aangrijpt om maar dan iets anders in te dienen, daar ben ik het niet mee eens. Dat soort hygiëne vind ik belangrijk. Of het is al regeringsbeleid of het is al ingediend, daarop zouden we eigenlijk een check mogen doen’* (Respondent 12). De term vergaderhygiëne wordt gebruikt om aan te duiden dat de regels ook gehandhaafd moeten worden voor een goede vergaderstructuur. Degenen die invloed hebben op het handhaven van de geldende regels zijn de bewindspersonen, de voorzitter en de media. Over de rol van de media op de vergaderhygiëne werd door een respondent het volgende gezegd: *‘Een journalist zei een paar weken geleden tegen mij, ja, ik schaam me echt kapot. Ik ga bijna elke dag naar huis en dan denk ik, ik heb weer niks op de inhoud gedaan. En het punt is een beetje dat als parlementaire pers dit soort dingen een podium geeft of heel groot uitzend. Dat politici denken, oh, daar scoor ik mee en daar haal ik ook mijn electoraat mee binnen, dus die gaan dat gedrag ook vertonen. En je ziet dus ook dat politici zichzelf moeten overschreeuwen om nog meer pers te krijgen. En heel eerlijk gezegd, denk ik dat als de parlementaire pers zou beginnen met alleen maar te schrijven over de inhoud, dat we hier ook een heel ander huis zouden krijgen. Een hele andere manier met elkaar omgaan. Een andere manier van hoe het debat eruit gaan zien’* (Respondent 8).

4.1.2 Overleggen

Overleggen is de tweede factor die volgens de kwalitatieve analyse invloed heeft op de motivatie en het gedrag van Kamerleden. In alle interviews kwam naar voren dat verschillende vormen van overleg een rol speelden bij de keuze om wel of geen motie in te dienen. In deze groep zijn zes losse codes geplaatst die allemaal te maken hebben met enige vorm van overleg. De losse codes waaruit de groep bestaat zijn: compromis sluiten, inschatten van uitkomst, overleggen coalitie, overleggen extern, overleggen intern en overleggen oppositie. Respondenten gaven over het algemeen aan veel vormen van overleg te raadplegen voorafgaand aan het indienen van een motie: *‘Ik overleg ook met veel brancheverenigingen, zoals met Mkb Nederland. Verder overleg ik met sommige wethouders of gedeputeerden. Vervolgens overleg ik ook soms met mensen in de fractie. Want dan raakt het een andere portefeuille en dan vraag*

ik hé, hoe zit dit? Hoe kijk jij hiernaar? Ik overleg met heel veel mensen eigenlijk binnen heel veel domeinen'' (Respondent 4). Ook werd door de respondenten vaak het onderscheid gemaakt tussen overleggen met de oppositie en overleggen met de coalitie: *''In de coalitie is natuurlijk het verschil wat minder groot, omdat je met elkaar werkt aan het coalitieakkoord, dus is er een groter belang soms wel om een eigen profiel te hebben, want anders ben je maar een deel van de coalitie. En soms merk ik zeker op de wat progressievere thema's dat het gewoon makkelijker is om met de oppositie samen te werken''* (Respondent 6). Ook kaarten verschillende respondenten het belang aan van een brede samenwerking en het sluiten van compromissen: *''Dus dat is een instrument wat je kan hebben, dan probeer ik ook echt heel goed de samenwerking te zoeken. Juist ook met de coalitiepartijen. Omdat je het dan gewoon makkelijker op de agenda krijgt''* (Respondent 7). En het sluiten van compromissen heeft vaak ook te maken met de inschatting van de uitkomst van een motie: *''Ik zou het dictum best iets afzwakken in overleg met mensen die anders niet mee zouden stemmen, want als hij dan wel oordeel Kamer zou krijgen, dan weet je wel dat de minister het gaat uitvoeren. Dus dat zou ik zeker water bij de wijn doen om ervoor te zorgen dat dat de rest mee gaat''* (Respondent 11).

4.1.3 Aandacht

De derde factor die volgens de kwalitatieve analyse invloed heeft op de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties is aandacht. Echter lagen niet alle respondent op één lijn over dit onderwerp. De losse codes waaruit de groep bestaat zijn: herkozen worden, idealen laten zien, kleur laten zien, media-aandacht, statement maken en zichtbaar willen lijken. Zo gaven sommige Kamerleden juist het belang van aandacht aan: *''Aandacht voor motie is belangrijk om ermee in de pers te komen, want dan kun je zeggen, ik heb dit voorstel ingediend om vervolgens op de sociale media te zeggen, kijk eens, ik heb vandaag mijn best gedaan. Ik ben jullie volksvertegenwoordiger. Maar ook om in de Kamerbrieven te komen, zodat alle experts lezen van oh, die heeft zich daarmee bezig houden. Dus om meerdere redenen zijn moties belangrijk om in de aandacht te komen''* (Respondent 10). Andere respondenten geven aan dat aandacht mooi meegenomen is, maar geen hoofdrol speelt: *''Als de media interesse heeft en dat hebben ze af en toe wel, dan is het natuurlijk fijn, want die hebben het grootste bereik. Dus aandacht speelt altijd een rol, maar nooit een hoofdrol''* (Respondent 9). Met een motie kun je ook op verschillende manieren aandacht genereren: *''Er zijn piketpaal moties, om weer te geven waar je staat en anderen te dwingen weer te geven waar zij staan. En je hebt confrontatie moties en dan zetten we letterlijk bijvoorbeeld een resolutie van een partij in de motie en dan dwongen we die partij daarvoor of tegen te stemmen. Het is Natuurlijk hét*

instrument om kleur te laten bekennen'' (Respondent 7). Ook gaven Kamerleden aan dat het gedrag wordt beïnvloed door de zichtbaarheid in de Kamer, terwijl dit in realiteit niet altijd tot zichtbaarheid leidt: *'Een motie dient dan ook het doel van je profilering op een bepaald onderwerp. Dus het verlaagt de drempel om een motie in te dienen als er ook aandacht voor is. En overigens valt mij wel op, ook bij collega's dat dat vaak overschat wordt, de aandacht die een motie oplevert. Het is in werkelijkheid maar een heel beperkt deel van de moties, die daadwerkelijk in de schijnwerpers terechtkomt* (Respondent 13). Tot slot gaven respondent aan dat met moties er gemakkelijk media-aandacht verkregen kon worden door de digitale vormgeving van het instrument: *'Vroeger waren moties opgemaakt, zoals amendementen met zo'n saai document, want het feit dat je een mooie screenshot kan maken van een motie heeft ook invloed gehad op hoe we dat instrument gebruiken. Wat ik een heel interessante gedachte vind. Dat betekent dat een vormgever bolletjes heeft gemaakt en vervolgens wij dat parlementaire instrument anders zijn gaan gebruiken*'' (Respondent 12).

4.1.4 Verwacht succes

De vierde factor die volgens de kwalitatieve analyse invloed heeft op de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties is het verwachte te behalen succes. De losse codes waaruit de groep bestaat zijn: doelbereiking, draagvlak, eigenbelang volgen, inefficiënt, kans van slagen, kansloosheid, optimale afweging, strategische zet en verandering bewerkstelligen. Veel respondenten benoemden het belang van voldoende draagvlak en het realiseren van een verandering: *'Als ik zeker weet dat er geen voldoende steun voor is, dan zie ik er over het algemeen van af. Tenzij je echt het idee hebt van nou, ik wil gewoon dat in de Kamer iedereen eens kleur bekend op dit onderwerp. Maar die zijn zeldzaam eigenlijk. De meeste moties zijn gewoon echt bedoeld om haalbaar invloed uit te oefenen en iets mee te geven voor het kabinetsbeleid*'' (Respondent 13). Ook gaven respondenten aan bereid te zijn om water bij de wijn te doen, om toch een meerderheid te kunnen behalen en was er daardoor sprake van een strategische zet. Een van de respondenten zei het volgende over water bij de wijn doen voor een motie: *'Als een motie moeilijk bij de coalitie ligt, pas je het dictum iets aan. Ja, dan komt de motie er misschien wel uiteindelijk anders uit dan als hem in je eentje geschreven had, hoe jij het zelf perfect vond. Maar dan doe je 'm samen met een andere collega bijvoorbeeld en haal je zo toch een meerderheid*'' (Respondent 12). Het maken van die optimale afweging tussen water bij de wijn doen en het behalen van een meerderheid wordt door een van de respondenten als volgt beschreven: *'Dus je moet daar elke keer als het ware het optimum proberen te bedenken waarvoor je zeker in een gefragmenteerde Kamer steeds moet inschatten, welke*

stemmen kan ik daar allemaal mee binnenhalen'' (Respondent 1). Enkele respondenten vonden echter de doelbereiking en voldoende draagvlak behalen minder belangrijk: *''Dat betekent dat ik mijn doel misschien niet haal, want dan krijg ik misschien geen meerderheid mee, maar anders haal ik een meerderheid voor iets wat eigenlijk niet echt mijn verhaal is''* (Respondent 5).

4.1.5 Democratisch belang

De vijfde factor die volgens de kwalitatieve analyse invloed heeft op de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties, is het democratisch belang. De losse codes waaruit de groep bestaat zijn: aantal indieners, collectief belang, controlerende taak en democratische controle. De respondenten zijn verdeeld over het belang van het instrument moties als middel voor democratische controle, maar de meeste respondenten geven aan dat moties van democratisch belang zijn. Zo geeft een van de respondenten aan dat het middel moties essentieel is voor controle van het kabinet: *''Wat mij betreft is het middel moties onmisbaar voor de controle van de regering en één van de instrumenten die die je daarvoor moet inzetten''* (Respondent 2). Een andere respondent geeft aan dat het middel niet bijdraagt aan democratische controle, omdat de uitvoering van moties slecht verloopt: *''Ik moet constateren dat heel veel van de moties die ik een aantal jaren geleden heb ingediend, dat die een paar jaar later nog steeds niet zijn uitgevoerd. En dan ben ik verhuisd naar een ander beleidsterrein en dan zie ik dat collega's van mij die nu dat dossier doen, moties indienen die vrijwel identiek zijn als de moties die ik 3 of 4 jaar geleden indiende. Dus het wordt vaak niet opgepakt. En dat maakt mij wel cynisch''* (Respondent 10). Ook vertellen enkele respondenten de toename in samenwerking tussen partijen, wat duidt op meer gezamenlijke belangen: *''Men is meer moties samen gaan doen. Dus we hebben moties met echt heel veel indieners, zelfs met 9 partijen eronder of 10 partijen''* (Respondent 12). Het dienen van het collectief belang met moties vinden de meeste respondenten belangrijk: *''Op het moment dat er een bepaalde discussie speelt, dan probeer ik altijd in mijn achterhoofd de denken, als ik dit nou besluit, wat betekent dat nou het grote geheel? Als ik besluit dat we koopkracht alleen maar gaan versterken voor de onderkant, wat betekent dat dan? Is het dan erg voor de rest?''* (Respondent 5).

4.1.6 Cultuur

De zesde factor die volgens de kwalitatieve analyse invloed heeft op de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties is de cultuur. De losse codes waaruit de groep bestaat zijn: cultuur Tweede Kamer, elkaar na-apen, fractiegrootte, frustratie, grote hoeveelheid

fracties, grote hoeveelheid moties, kabinetsperiodes in kamer, tijdsdruk, vertrouwen en vijandigheid oppositie. Met de factor cultuur in de Tweede Kamer wordt bedoeld op de gebruikelijke werkwijze van Kamerleden en de werkomgeving, die samen het gedrag van Kamerleden beïnvloeden. Zo beschrijft een van de respondenten: *''Het begint bij ieder Kamerlid zelf en als we met elkaar beslissen dat we het anders willen, gaat dat ook gebeuren, anders niet. Daar wordt gesproken over. Hoe kunnen we dit nou allemaal doen met elkaar? Hoe kunnen we nou geen onnodige moties meer indienen? Maar tot nu toe zie ik nul veranderingen op dat onderwerp. Ik denk ook niet dat dat gaat gebeuren als ik heel eerlijk ben. Omdat we elkaar opjagen. Er zijn lijstjes over hoe meer moties je indient, dan ben je goed Kamerlid. Als we het aantal moties en een goed Kamerlid zijn, aan elkaar koppelen, gaan mensen dus ook meer moties indienen. Dus ik vind dat we elkaar daarin maximaal opjagen''* (Respondent 5). Dit citaat beschrijft een stukje cultuur binnen de Tweede Kamer die door veel verschillende respondenten benoemd werd gedurende de interviews. Een andere respondent zegt hierover het volgende: *''Omdat we alles willen meten, als het jouw output als Kamerlid is, hoeveel moties jij hebt ingediend... Ik denk dat dat uiteindelijk juist geen gunstige bijdrage levert aan het op een slimme en effectieve manier omgaan met moties. Ze zouden het juist moeten belonen op het moment dat Kamerleden zich weten in te houden en niet perse of ze heel veel moties weten in te dienen. Het vergt soms niet heel veel behendigheid om een motie te hebben die makkelijk oordeel Kamer krijgt én de steun van de collega's, maar eigenlijk ook weinig toevoegt''* (Respondent 13). Een enkele respondent denkt hier anders over en ziet juist ook het nut van het veel gebruiken van moties: *''Ik ben van mening en dat is echt een mening, dat als ik meedoe aan het debat, dan moet ik ook een motie indienen, anders kan ik net zo goed niet meedoen aan een debat''* (Respondent 2). Een andere respondent benoemt hoe de cultuur is ontstaan: *''En ik denk dat heel veel moties overbodig zijn, maar tegelijkertijd zijn we ook een parlement met twintig fracties en die twintig fracties strijden allemaal om aandacht en dan is een motie ook weer een instrument''* (Respondent 7). Een andere respondent legt de relatie met het aantal zittingsperiodes dat Kamerleden al in de Kamer zitten: *''Ik heb ook wel de indruk dat Kamerleden die hier wat langer rondlopen ook zoiets hebben van jongens, je kan alles gaan navragen en dubbelchecken, maar ja het zijn zoveel moties, dat zal allemaal wel meevallen''* (Respondent 1).

4.1.7 Inhoud motie

De zevende factor die volgens de kwalitatieve analyse invloed heeft op de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties, is de inhoud van een motie. De losse codes waaruit de groep bestaat zijn: concretiseren, kennis, onderzoeksmotie, ongedekte moties, passend bij debat, thema afhankelijk, uitvoerbaarheid en vager maken. Het soort motie dat een Kamerlid indient kan bepalend zijn om juist meer of minder moties in te dienen. Een van de respondenten zegt hier het volgende over: *“Vaak is het hoe specifiek, hoe concreter, hoe dwingender en hoe gekleurder de overwegingen in een motie, hoe minder kansrijk dat je een meerderheid haalt. Hoe vager en iedereen kan het ermee eens zijn. Hoe makkelijker je een meerderheid haalt, maar hoe minder het betekent. Van die tweede hebben we er helaas te veel van”* (Respondent 1). Daarnaast benoemt een respondent dat de ene motie makkelijker wordt ingediend en aangenomen dan een ander: *“Heel veel onderzoeksmoties worden eigenlijk te allen tijde oordeel Kamer geven, terwijl soms onderzoeken heel weinig zeggen, omdat het reeds betrokken wordt, of weinig doet”* (Respondent 3). Ook benoemt deze respondent dat er veel moties worden ingediend om een statement te maken met moties die ongedekt zijn: *“Ik mis de bereidheid tot compromissen heel erg bij sommige partijen en als dat er niet is, als het alleen maar is om van de zijkant te schreeuwen, wat er niet goed aan is. En dan vind ik soms wel jammer dat er heel veel ongedekte moties richting de Kamer gaan, zeker vanuit de oppositie. Ja, dat maakt het bij voorbaat eigenlijk al dat ze afgeschoten zijn”* (Respondent 3). Tot slot benoemt een andere respondent dat moties die weinig veranderen makkelijker ingediend en aangenomen worden: *“We stemmen over een heleboel moties waarvan ik denk, wat gaat dat nou morgen voor jou of mij veranderen achter de voordeur? Maar toch haalt die het dan unaniem, omdat het voor niemand consequenties heeft”* (Respondent 6).

4.1.8 Alternatieven

De achtste en laatste factor die volgens de kwalitatieve analyse invloed heeft op de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties is alternatieven. De losse codes waaruit de groep bestaat zijn: alternatief instrument, flexibiliteit van het instrument, geschiktheid instrument, instrument moties, moeite en toezeggingen. Verschillende respondenten benoemden tijdens de interviews dat het indienen van een motie niet het enige instrument is en dat er veel alternatieven zijn die Kamerleden zouden kunnen gebruiken in plaats van moties. Een aantal respondenten benoemt dat het middel moties niet eens

noodzakelijk zou moeten zijn, omdat er zo veel alternatieven zijn: *“Voor democratische controle is het middel moties niet eens noodzakelijk. Democratische controle vindt ook plaats in Kamervragen en in debat. Dus een motie is een instrument, maar eigenlijk zou je willen dat moties niet nodig zijn voor democratische controle. Je zou eigenlijk willen dat je informatie krijgt en beleidsopties krijgt. En dan uiteindelijk stemmen over de wetsvoorstellen of over moties en andere voorstellen en dat dat het democratisch proces is. En ik denk dat heel veel moties wat ik al zei overbodig zijn. Ik denk echt dat we als parlement meer impact hebben als er een stemmingslijst is, waarvan mensen zeggen ‘Oh spannend of die motie wordt aangenomen of niet’. En nu is er een stemmingslijst zo lang, dat het bijna geen effect meer heeft ”* (Respondent 7). Een andere respondent geeft aan liever een toezegging te krijgen dan een motie in te dienen: *“Ik heb wel een voorkeur voor toezeggingen. Net als met moties de minister kan zeggen van nou, dan stuur ik een brief en laat ik zien dat ik dit en dit heb gedaan. Dan hoef je het niet af te dwingen met moties, dan hoef je daar ook niet elke dinsdag 1,5 uur te gaan zitten om te stemmen over iets wat toch wel zou gaan gebeuren”* (Respondent 11). Ook geeft een van de respondenten aan dat de vormgeving van het middel moties soms gemakkelijker is, waardoor het instrument motie de voorkeur krijgt ten opzichte van alternatieven: *“Ik heb ook een amendement ingediend. Alleen uiteindelijk heb ik daar een motie van gemaakt, omdat op een gegeven moment waren er wat vragen tijdens debat en ik dacht ja, wacht eens even. Daar zat toch wel wat in. En vervolgens kreeg ik ook een bepaalde toezegging van de minister. Dus ik toen wist ik het op een gegeven moment niet 100% zeker meer. En ik dacht, oké, maar dan kan ik het beter vormgeven in een motie”* (Respondent 4). Een andere respondent zegt het volgende over de afweging tussen instrumenten: *“Het zijn ook afwegingen in een parlement met weinig tijd. Moties is wel het makkelijkste instrument wat we hebben. Dus het is ook niet alleen maar de Kamer doet het slecht. Want ik zei je verschillende intenties. Het is logisch dat ze moties gebruiken bij twintig fracties, met name als je een hele kleine fractie hebt. Een amendement schrijven kost gewoon meer tijd dan een motie maken”* (Respondent 12).

4.2 Kwantitatieve analyse

Voor de statistische analyse is er gebruikt gemaakt van de optie in SPSS ‘Linear Regression’. In de volgende paragraaf worden allereerst de assumpties getoetst die van belang zijn voorafgaand aan de regressieanalyse. Vervolgens worden in paragraaf 4.2.2 de resultaten van de regressieanalyses besproken. Voor de kwantitatieve analyse is openbare data gebruikt verkrijgbaar via de Tweede Kamer website. Hiervoor is de volledige populatie meegenomen,

namelijk alle 150 Kamerleden. Voor het aantal ingediende moties per Kamerlid zijn alleen de moties geteld vanaf 31-3-2021, de installatie van de huidige Tweede Kamer tot aan 7-06-22, het moment van de regressieanalyse. Voor de statistische analyse zijn alleen de ingediende moties meegenomen. Moties die zijn ingetrokken of gewijzigd zijn dus niet meegenomen. Daarnaast zijn slechts de moties per Kamerlid geteld, waarbij het Kamerlid de eerste indiener was. Voor de variabele aantal zittingsperiodes in de Kamer, gaat het om volledige termijnen en niet om het aantal kabinetsperiodes, omdat de installatie van een Kamerlid lang niet altijd samenvalt met de formatie van een kabinet. Kamerleden die met tussenpozen in de Kamer hebben gezeten, zoals bijvoorbeeld Joost Eerdmans, zijn ook in volledige termijnen geteld. Voor de variabele aantal commissies waarvan een Kamerlid deel uitmaakt, zijn alleen de commissies meegenomen waaraan een Kamerlid volwaardig lid is en zijn de plaatsvervangende leden dus niet geteld als volwaardig lid. De variabelen die worden meegenomen in deze statistische analyse zijn gebaseerd op welke informatie openbaar verkrijgbaar was.

4.2.1 Assumpties

Voorafgaand aan het uitvoeren van een regressieanalyse is het van belang dat de data daadwerkelijk geschikt is voor de test (Laerd Statistics, 2015, p. 8). Aan de hand van acht assumpties wordt de geschiktheid van de dataset getoetst. De eerste assumptie waaraan voldaan moet worden is dat er sprake is van een continue afhankelijke variabele (Laerd Statistics, 2015, p. 3). De afhankelijke variabele in dit onderzoek is het aantal ingediende moties, wat in SPSS wordt weergegeven als een 'scale' variabele. Een 'scale' variabele wil zeggen dat er sprake is van een continue variabele, waarmee dus aan de eerste assumptie voldaan wordt (Laerd Statistics, 2015, p. 3). De tweede assumptie waaraan moet worden voldaan is dat er sprake is van twee of meer onafhankelijke variabelen, die ofwel meten op continu level, ofwel op nominaal level (Laerd Statistics, 2015, p. 3). Ook aan deze assumptie wordt voldaan, aangezien alle 41 variabelen ofwel 'scale' gemeten worden, ofwel 'nominal' gemeten worden. De derde assumptie waaraan de data moet voldoen is dat er sprake moet zijn van een onafhankelijkheid van waarnemingen (Laerd Statistics, 2015, p. 8). De onafhankelijkheid van waarnemingen kan worden gemeten met behulp van de Durbin-Watson statistiek (Laerd Statistics, 2015, p. 8). De Durbin-Watson is 1,735. Aangezien de Durbin-Watson kleiner is dan 2, betekent dit dat de errors onafhankelijk zijn (Berry, 1993). Daarmee voldoet de data aan de derde assumptie voor een lineaire regressie.

De vierde assumptie waaraan voldaan moet worden is dat er een lineaire relatie moet zijn tussen de afhankelijke variabele en de onafhankelijke variabelen gezamenlijk en een lineaire relatie tussen de afhankelijke variabele en elke losse onafhankelijke variabele (Laerd Statistics, 2015, p. 8). Uit het scatterplot kunnen we concluderen dat er waarschijnlijk een lineaire relatie is tussen de afhankelijke variabele en de onafhankelijke variabelen gezamenlijk. De lineaire relatie tussen de afhankelijke variabele en elke losse variabele is niet vereist voor categorische variabelen (Laerd Statistics, 2015, p. 8). De losse variabelen waarvoor we de lineaire relatie moeten testen zijn de variabelen: zittingsperiodes, fractiezetels, partijleeftijd en leeftijd. Uit de scatterplots blijkt dat er aan de vierde assumptie voldaan wordt. De vijfde assumptie waar de dataset aan moet voldoen is de homoscedasticiteit van residuen (Laerd Statistics, 2015, p. 8). Uit het scatterplot kunnen we concluderen dat er in redelijke mate een gelijke spreiding is en er dus sprake is van homoscedasticiteit. De zesde assumptie waaraan voldaan moet worden is dat er geen multicollineariteit mag zijn in de dataset (Laerd Statistics, 2015, p. 8). Middels de coëfficiënten van de volledige dataset, kan geconcludeerd worden dat er een collineariteitsprobleem is. Dit collineariteitsprobleem is ontstaan doordat voor alle losse partijen vaststaat of het een coalitie- of oppositiepartij is, hoe lang de partij al bestaat en hoeveel zetels de partij in totaal heeft. Hetzelfde probleem geldt voor de onafhankelijke variabelen aantal commissies en de verschillende losse commissies, omdat het aantal commissies een optelsom is van de verschillende losse commissies. Om dit probleem op te lossen zijn vier verschillende regressies uitgedraaid.

De zevende assumptie waaraan een dataset moet voldoen is dat er geen significante uitschieters mogen zijn (Laerd Statistics, 2015, p. 8). Deze assumptie is van belang, omdat dit iets kan zeggen over de validiteit van de dataset (Berry, 1993). Omdat er voor dit onderzoek geen gebruik is gemaakt van een steekproef, maar er gebruik is gemaakt van de feitelijke cijfers van de volledige populatie, is deze assumptie voor dit onderzoek niet van belang. De achtste en laatste assumptie waar de dataset aan moet voldoen is dat de resten ongeveer normaal verdeeld moeten zijn (Laerd Statistics, 2015, p. 8). De gestandaardiseerde resten van de afhankelijke variabele zijn ongeveer normaal verdeeld. Concluderend is aan alle acht assumpties voldaan, met uitzondering van de zesde assumptie. Doordat de schending van de zesde assumptie opgelost kan worden door vier verschillende regressies uit te draaien, kan in de volgende paragraaf worden overgegaan op het uitvoeren van de regressieanalyse.

4.2.2 Regressieanalyse

Zoals hierboven besproken, worden er vier verschillende regressieanalyses uitgedraaid, om multicollineariteit te voorkomen. Zoals in tabel 2 te zien is, is de Adjusted R square steeds vrij hoog. Dit is voor deze analyse geen probleem, omdat er geen gebruik is gemaakt van een steekproef, maar van de volledige populatie, namelijk alle 150 Kamerleden.

Variabelen	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
CommissieEZ	,160***			,179**
CommissieFin	,082			,097
CommissieSZW	,055			,094
CommissieDigZa	,028			,042
CommissieVWS	,115			,155***
CommissieIW	,008			-,005
CommissieBUHA	-,026			-,022
CommissieBuZA	,087			,092
CommissieDef	-,019			-,025
CommissieEUZA	,027			,036
CommissieKon	-,021			-,031
CommissieLNV	,136***			,160***
CommissieJV	-,054			-,036
CommissieBIZA	,026			,048
CommissieOCW	,008			,043
D66	,073	,085		
PVV	,147	,162		
CDA	,104	,107		
SP	,313*	,331*		
PvdA	,164***	,161***		
GroenLinks	,225*	,234*		
PvdD	,333*	,339*		
ChristenUnie	,208*	,209*		
FVD	,080	,076		
JA21	,071	,068		
Haga	,294*	,285*		

SGP	,165**	,183**		
DENK	,363*	,371*		
Omtzigt	,187**	,189**		
Volt	,047	,043		
DenHaan	,075	,108		
BBB	,387*	,416*		
BIJ1	,107	,136***		
Gundogan	,067	,086		
Geslacht	,059	,080	,072	,072
Leeftijd	,022	,007	,032	,039
Zittingsperiodes	-,055	-,090	-,106	-,069
Totaal aantal commissies		,180***	,277*	
Partijleeftijd			-,017	-,020
Kamerpositie			-,113	-,097
Fractiezetels			-,411*	-,413*
Adjusted R square	,549	,550	,359	,357

* p <0.001

** p <0.01

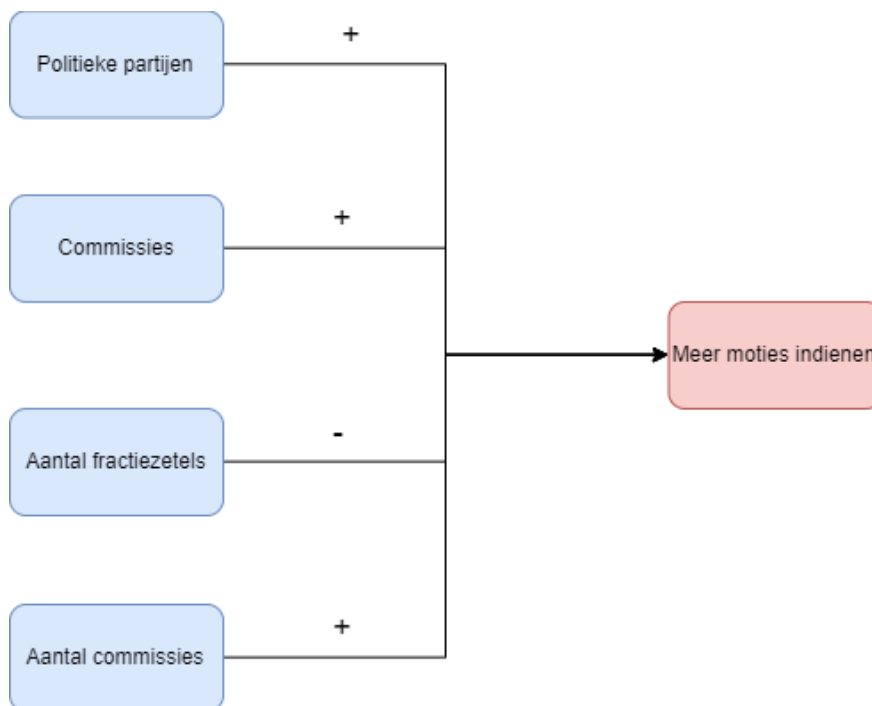
*** p <0.05

Tabel 2 – Uitkomsten regressieanalyse

4.2.3 Conclusies regressieanalyse

Op basis van de vier regressieanalyses kan geconcludeerd worden dat een aantal partijen significant meer moties indienen. Dit geldt namelijk voor de partijen: PVV, SP, PvdA, GroenLinks, PvdD, ChristenUnie, Groep Van Haga, SGP, DENK, Omtzigt, BBB en BIJ1. Om deze reden kunnen we zeggen dat de partij invloed heeft op de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties in de Tweede Kamer. Daarnaast blijken er een aantal commissies te zijn, waarbinnen de commissieleden significant meer moties indienen in de Tweede Kamer. Namelijk de commissie van Economische Zaken, de commissie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de commissie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Op basis hiervan kunnen we dus concluderen dat ook de commissies waar het Kamerlid deel van uitmaakt van invloed zijn op de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het

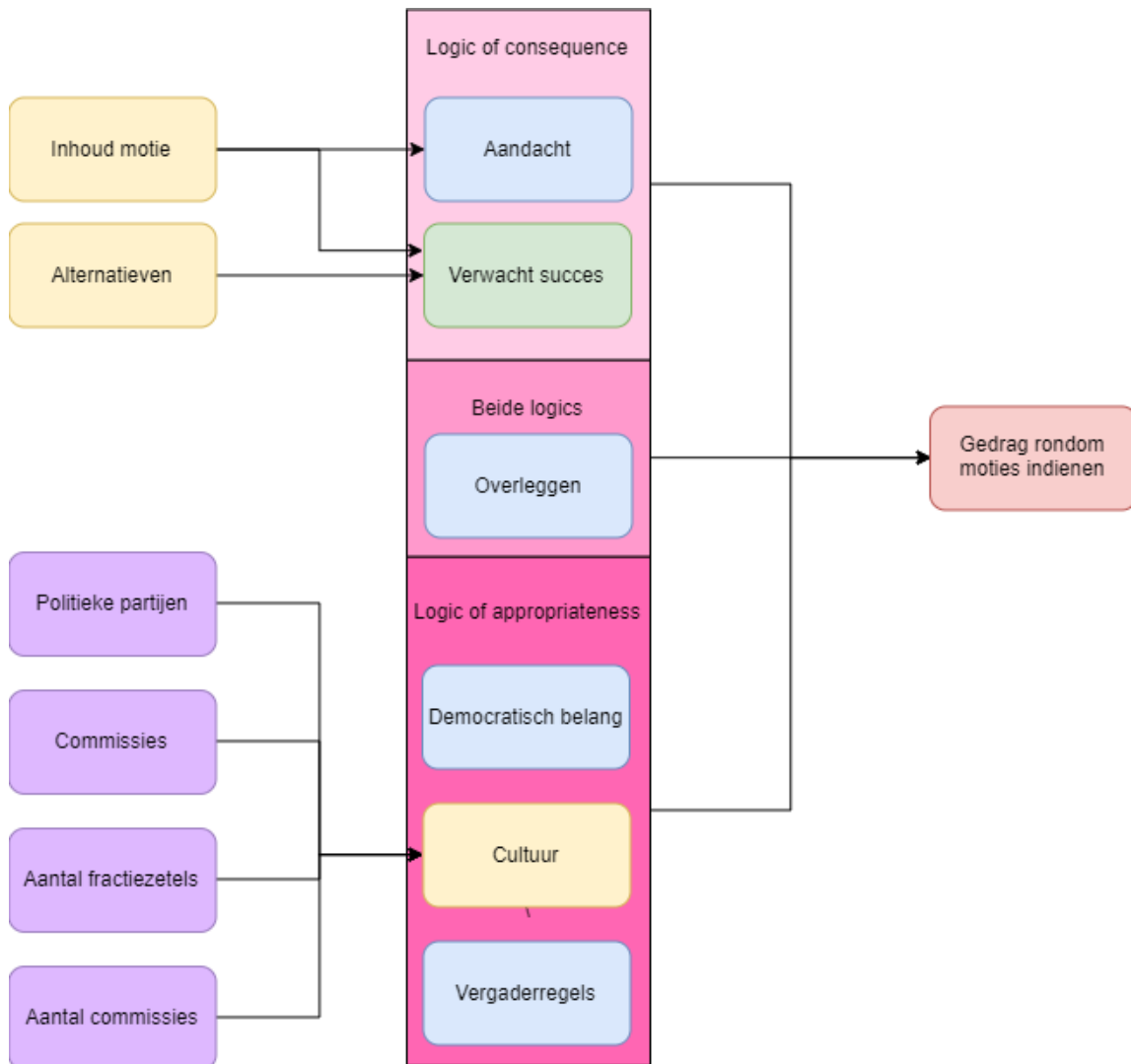
indienen van moties in de Tweede Kamer. Ook blijkt dat het aantal fractiezetels een rol speelt voor de motivatie en het gedrag van Kamerleden rondom moties. Het verband laat zien dat Kamerleden van partijen met meer fractiezetels significant minder moties indienen. Tot slot kan uit de regressieanalyses geconcludeerd worden dat Kamerleden significant meer moties indienen naarmate dat Kamerleden in meer commissies zitten. De variabelen geslacht, leeftijd, aantal zittingsperiodes, partijleeftijd en Kamerpositie hebben volgens de regressieanalyses geen relevant effect op het aantal moties dat een Kamerlid indient. Dit is interessant, omdat het gaat om persoonlijkheidskenmerken en werkomgevingsfactoren die in dit geval geen effect blijken te hebben. Dit spreekt de theorieën van Mozdzeń (2019) en McCrae & Costa (1997) tegen. Volgens hen zou handelen namelijk beïnvloed worden door de persoonlijkheid van de actor. Daarnaast spreken deze bevindingen de theorie van Louwerse & Otjes (2016) tegen. Zij beweren namelijk dat de omgeving waarin een actor zich bevindt van invloed is op het gedrag. Deze factoren zouden volgens de theorie dus wel effect moeten hebben, maar dat blijkt uit deze bevindingen onjuist. Op basis van de resultaten van de regressieanalyse kan onderstaand conceptueel model worden gemaakt, weergegeven in figuur 3.

Figuur 3 – Conceptueel model regressieanalyses

5. Integratie van de kwalitatieve en kwantitatieve data

In het theoretisch kader in hoofdstuk 2 zijn de logic of consequence en de logic of appropriateness behandeld als basis om het gedrag van Kamerleden te verklaren. De logic of consequence gaat ervan uit dat een persoon beslissingen maakt op basis van persoonlijke belangen of voorkeuren van individuen (March & Olsen, 1998, p. 494). Volgens deze logica maakt een actor een beslissing door een voorspelling te maken van de consequenties van het handelen, waarbij vaak weinig rekening wordt gehouden met externe factoren (March & Olsen, 1998, p. 950). Volgens de logic of appropriateness handelen mensen op basis van de passendheid van een beslissing in de situatie (March & Olsen, 1998, p. 951). Hierbij is meer oog voor de ethische situatie en of de handeling op zichzelf deugt en wordt er meer rekening gehouden met externe factoren (March & Olsen, 1998, p. 494). Volgens deze twee logica's maken actoren meestal een afweging vanuit ofwel de logic of consequence ofwel vanuit de logic of appropriateness. Ook benoemen March & Olson (1998, p. 952) dat beide logica's elkaar niet uitsluiten. Ook in de resultaten is naar voren gekomen dat actoren beide logica's soms ook combineren om tot een afweging te komen. In dit hoofdstuk worden alle factoren, die volgens de resultaten van invloed zijn op de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties, ingedeeld in één van de logica's of in een combinatie van beide logica's. De resultaten en de integratie van het kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeken hebben geleid tot het conceptueel model in figuur 4.

Figuur 4 – Conceptueel model eindresultaten kwalitatief en kwantitatief

5.1 Aandacht

In de kwalitatieve resultaten kwam naar voren dat het verkrijgen van aandacht een belangrijke factor is, die de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties beïnvloedt. Dit kunnen we theoretisch verklaren vanuit onderstaande theorieën over aandacht genereren en branding. Bennett (2016) beschrijft dat politici op vier manieren nieuws maken en aandacht genereren. Allereerst door message shaping. Dit houdt in dat een bericht het nieuws haalt wanneer berichten simpel verwoord zijn en goed bereikbaar zijn (Bennett, 2016, p.100). Middels het indienen van een motie, kunnen Kamerleden op een eenvoudige zichtbare manier een bepaald signaal de wereld in sturen. Young & Quinn (2012, p. 91) beschrijven dat message shaping van belang is, zodat je ideeën als relevant gezien worden. Volgens hen is het belangrijk om bij message shaping ervoor te zorgen dat de manier waarop een voorstel geschreven wordt, aansluit op hoe het probleem geframed wordt. Daarnaast moet volgens message shaping het

voorstel aansluiten op de doelgroep en zo ook de doelgroep bereiken (Young & Quinn, 2012, p. 118). De visie van Young & Quinn (2012) over message shaping sluit dus aan op de visie van Bennett (2016), omdat beiden oog hebben voor de bereikbaarheid en de manier waarop een boodschap gebracht wordt.

De tweede manier waarop politici nieuws kunnen maken is volgens Bennett (2016, p. 100) middels message salience. Met message salience wordt bedoeld op de opvallendheid van een bericht. Dit komt ook in de resultaten van de kwalitatieve analyse naar voren, doordat een statement maken en zichtbaar willen lijken aanleiding blijken te zijn voor Kamerleden om een motie in te dienen. Sinnreich, Chib & Gilbert (2008, p. 136) maken het onderscheid tussen persoonlijke message salience en netwerk message salience. Voor persoonlijke message salience speelt de mate waarin een bericht als relevant ontvangen wordt voor een individu een rol (Sinnreich et al. 2008, p. 136). Bij netwerk message salience gaat het om de mate waarin een bericht wordt gezien als relevant voor het gehele netwerk (Sinnreich et al. 2008, p. 136). Rogers (2003) heeft aangetoond dat de waargenomen message salience impact heeft op de mate waarin de boodschap wordt aangenomen en doorgegeven. In andere woorden is de opvallendheid die een motie genereert dus van belang voor de mate waarin het publiek de boodschap in de motie aanneemt en doorgeeft.

De derde manier die Bennett (2016, p. 100) benoemt om aandacht te genereren is message credibility, wat duidt op de geloofwaardigheid van berichten. Sundar & Appelman (2016, p. 59) onderscheiden drie factoren waar de geloofwaardigheid van berichten van afhankelijk is: de bron, het medium en het bericht zelf. Volgens Perloff (2010) is de geloofwaardigheid van een bericht afhankelijk van de perceptie van de ontvanger op de kwaliteiten van de communicator. Voor Kamerleden is een motie een instrument om te laten zien dat ze daadwerkelijk werk maken van hun idealen, zoals ook naar voren kwam in de resultaten. Daarnaast kwam in de resultaten naar voren dat Kamerleden op een verschillende wijze hun boodschap middels een motie communiceren. Dit leidt daarom ook tot een verschillende mate van geloofwaardigheid.

De vierde en laatste manier die Bennett (2016, p. 100) beschrijft voor politici om aandacht te genereren is message framing. Met message framing wordt bedoeld dat de verhalen van politici binnen een bepaald frame herhaald moeten blijven worden en dat politici zo succes behalen (Bennett, 2016, p. 100). Kahneman & Tversky (1979) benoemen in hun theorie over message framing dat de manier waarop mensen informatie verwerken afhankelijk is van ofwel de potentiële voordelen ofwel de potentiële nadelen. Zij benoemen dat de potentiële voor- of nadelen afhankelijk zijn van de manier waarop informatie gebracht wordt en dat daarom de

perceptie van mensen op bepaalde informatie ook veranderd kan worden door de boodschap op een andere manier te brengen of verwoorden (Kahneman & Tversky, 1979). Ook dit sluit wederom aan op de resultaten van het onderzoek, waarin naar voren kwam dat moties worden ingezet om idealen of kleur te laten zien en om een statement te maken. Dit toont aan dat een motie informatie op een bepaalde manier kan brengen en framen, zodat het zoveel mogelijk aandacht genereert.

Snels & Thijssen (2008) beschrijven dat aandacht en zichtbaarheid voor politici erg belangrijk is en met name kleine partijen veel gebruik moeten maken van aandacht genereren om zichtbaar te zijn. Dit sluit aan op de bevindingen van de kwantitatieve analyse waaruit geconcludeerd kan worden dat naarmate een fractie groter is, er minder moties worden ingediend. Ook beschrijven Snels en Thijssen (2008) dat er steeds minder aandacht vanuit de media is voor de inhoud van beleidsvoorstellen, gepaard met steeds meer aandacht voor de fase in de beleidscyclus voorafgaand aan besluitvorming waar meningsverschillen bestaan. Ook het duiden van dergelijke meningsverschillen komt naar voren in de resultaten van de kwalitatieve analyse middels het laten zien van kleur en het maken van een statement.

Eshuis & Klijn (2012) beschrijven hoe de politiek gebruik maakt van branding om een breder publiek te bereiken door middel van visualisatie. Branding maakt het mogelijk om op een directe en visuele manier te communiceren gecombineerd met korte en krachtige uitspraken. Ook dit kwam in de kwalitatieve resultaten naar voren, doordat respondenten aangaven dat de vormgeving van moties in de Tweede Kamer app, het gebruik van het instrument moties aanmoedigde, doordat de motie zo aantrekkelijker weergegeven kan worden. Volgens Siegert, Förster, Chan-Olmsted & Ots (2015, p. 53) is het bij branding van belang om over meerdere platforms een boodschap te communiceren om het brede publiek te betrekken. Ook wijzen Siegert et al. (2015) erop dat branding tegenwoordig een steeds grotere rol speelt bij het strategisch verspreiden van een bericht. De factor verkrijgen van aandacht valt onder de logic of consequence, omdat uit het gebruik van het middel moties logischerwijs volgt, dat er aandacht uit voortkomt.

5.2 Verwacht succes

In de kwalitatieve resultaten kwam naar voren dat het verwachte succes een belangrijke factor is, die de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties beïnvloedt. Dit kunnen we theoretisch verklaren vanuit onderstaande theorieën over het advocacy coalition framework, het multiple streams framework en de agenda setting theorie. Sabatier en Jenkins-

Smith (1993) zijn de grondleggers van het advocacy coalition framework. Het maken van beleid vindt plaats door samenwerking in meerdere advocacy coalitions, waarvan altijd één dominant is en de beleidslijn bepaald (Sabatier, 1988). De actoren binnen een coalitie hebben gedeelde 'belief systems' die bestaan uit de 'deep core' wat wil zeggen dat er binnen een advocacy coalition overeenstemming is over de staande overtuigingen (Sabatier, 1988). De 'policy core' van het beliefssystem gaat over de verdeling van verantwoordelijkheden die meestal ook vrij eensgezind moet zijn binnen een advocacy coalition (Sabatier, 1988). Tot slot zijn de 'secondary aspects' binnen een advocacy coalition volgens Sabatier (1988) het meest veranderlijk. Dit gaat over de middelen die je gebruikt om een bepaald probleem op te lossen. Het aanpassen van een motie om zo een meerderheid te behalen en de optimale afweging maken voor voldoende draagvlak, wat door de respondenten in de kwalitatieve analyse werd benoemd, zal dan ook het meeste binnen in de 'secondary aspects' worden gedaan.

Van den Bulck, Puppis, Donders, & Van Audenhove (2019) beschrijven dat de advocacy coalition framework theorie meestal geen basis vormt voor het handelen van actoren, maar eerder achteraf wordt toegepast om uitkomsten te verklaren. Andere studies naar het advocacy coalition framework zien relevantie in de langetermijnontwikkeling van de overtuigingen van actoren (Bandelow, 2006). Hierbij maakt Bandelow (2006) onderscheid tussen onderlinge polarisatie tussen belangenbehartigingscoalities en relatieve stabiliteit binnen de verschillende coalities. Deze veranderende overtuigingen kunnen leiden tot verandering in het beleid van een coalitie (Bandelow, 2006). De advocacy coalition framework theorie verklaart hoe het verwachte succes ingeschat kan worden door Kamerleden en tegelijkertijd hoe deze verwachting de motivatie en het gedrag van Kamerleden kan beïnvloeden.

Daarnaast is het multiple streams framework van toepassing op het verwachte succes. Het multiple streams framework is ontwikkeld door Kingdon (2010). Kingdon (2010) verwerpt de rationele actorbenadering en stelt dat er voor een beleidsprobleem verschillende oplossingen bestaan, waarbinnen rationeel handelen in perspectief wordt geplaatst. Volgens Kingdon (2010) zijn voorspellingen op basis van rationeel handelen namelijk verwerpelijk, omdat verschillende actoren dezelfde probleemsituatie verschillend definiëren en dan ook verschillend handelen op basis van deze definitie. Hierdoor wordt volgens hem doelmaximalisatie onmogelijk gemaakt. Andere auteurs ondersteunen deze theorie. Cairney & Jones (2016) beschrijven de multiple streams framework theorie als een universeel toepasbare benadering. Ook Howlett, McConnel & Perl (2014) onderschrijven deze theorie. Volgens hen biedt de theorie de hoogste analytische waarde, door de simpliciteit van het model en de mogelijkheden om complexiteiten van beleidsprocessen in kaart te brengen (Howlett et al., 2014). Binnen deze theoretische

benadering beschrijft Kingdon (2010) dat beleidsverandering ontstaat wanneer verschillende stromen samenkomen. Eén van deze stromen is ook de politieke stroom, waarbinnen Kingdon (2010) beschrijft dat politieke partijen voorstellen sneller zullen omarmen wanneer er aan drie voorwaarden wordt voldaan: het moet binnen hun belangen vallen; er moet draagvlak zijn bij hun achterban en er moet geen conflict spelen met machtige belangengroepen omtrent het voorstel. Wanneer aan deze drie voorwaarden voldaan wordt, zal het voorstel, of in dit geval een motie, eerder met een meerderheid worden aangenomen. Door voorafgaand aan het indienen van een motie een inschatting te maken op basis van deze drie factoren kan het verwachte succes bepaald worden.

Daarnaast is uit de kwalitatieve analyse gebleken dat de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties afhankelijk is van het bereiken van een bepaald doel en het bewerkstelligen van een verandering. Dit kan daarom ook gekoppeld worden aan de agenda setting theorie. Cobb & Elder (1971, 905) definiëren agenda setting als een algemene reeks van politieke controverses die als binnen het bereik van legitieme zorgen beschouwd worden die aandacht van de overheid verdienen. Aanvullend op deze agenda setting theorie benoemen Baumgartner & Jones (1993) de dimensies van institutionele macht en het concept venue shopping. Met venue shopping bedoelen ze het mobiliseren van steun voor een beleidsverandering door gebruik te maken van verschillende beleidsarena's (Baumgartner & Jones, 1993). Met de institutionele macht duiden Baumgartner & Jones (1993) op de situatie dat mensen binnen een bepaalde institutionele gedachte vaak geneigd zijn om selectief te zijn op informatie en alleen de informatie op te nemen die aansluit op wat ze al weten en wat ze al geloven. Deze theorie laat zien dat binnen agenda setting er sprake is van een tunnelvisie, wat kan verklaren waarom problemen op de agenda vaak aansluiten op de problemen die mensen eerder hebben aangekaart. Een middel om een bepaald onderwerp op de politieke agenda te zetten, is het indienen van moties, aangezien een bepaald onderwerp op deze wijze aandacht kan genereren. Door iets op de agenda te zetten kan vervolgens een bepaald doel behaald worden of een verandering bewerkstelligd worden. Ook de beperking van Kamerleden om zich primair te focussen op wat aansluit op wat ze al weten, biedt een logische verklaring voor het maken van een inschatting van het verwachte succes. Het verwachte succes valt onder de logic of consequence, omdat het te behalen succes een logisch gevolg is van het handelen van Kamerleden omtrent moties.

5.3 Cultuur

In de kwalitatieve en kwantitatieve resultaten kwam naar voren dat de cultuur in de Tweede Kamer een belangrijke factor is, die de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties beïnvloedt. Dit kunnen we theoretisch verklaren vanuit onderstaande theorieën over monisme versus dualisme, resultaatgerichte werkcultuur en politiek vertrouwen. Allereerst wordt de cultuur in de Tweede Kamer getekend door de vormgeving binnen het stelsel. Er kan hierbij onderscheid gemaakt worden tussen een monistisch en een dualistisch stelsel. In theorie wordt met een monistisch stelsel bedoeld dat er overlap is tussen twee bestuursorganen, waarbij de het ene bestuursorgaan afhankelijk is van het andere bestuursorgaan (Bovend'Eert & Kummeling, 2000, p. 424). In een dualistisch stelsel is dit in theorie niet het geval en kunnen bestuursleden niet van beide bestuursorganen onderdeel uitmaken. Dit is om de onafhankelijkheid van bestuursorganen te waarborgen (Bovend'Eert & Kummeling, 2000, p. 424). Volgens deze theorieën kent Nederland dus een dualistisch stelsel. In werkelijkheid wordt het onderscheid tussen monisme en dualisme gemaakt door te kijken naar de mate van onafhankelijkheid van parlement en kabinet (Bovend'Eert & Kummeling, 2000, p. 426). Dit onderscheid is wat minder duidelijk, maar doordat coalitiepartijen betrokken zijn bij de onderhandelingen van het regeerakkoord, kan gesteld worden dat er een redelijk monistische cultuur is in de Tweede Kamer, wanneer we dit onderscheid tussen monisme en dualisme hanteren (Staatscommissie Parlementair Stelsel, 2018). Ook geven critici aan dat de coalitiepartijen niet voldoende een hand uitreiken richting de oppositiepartijen om mee te beslissen (De Koning, Rijlaarsdam, & Van Outeren, 2018).

Doordat er een cultuur in de Tweede Kamer is waar samenwerking is tussen de coalitiepartijen en het kabinet, zijn de machten niet strikt gescheiden. Gevoel van onder één hoedje spelen bij oppositiepartijen kan dan ook tot frustraties leiden en de vijandige sfeer in de Kamer vergroten, wat kan leiden tot een grotere hoeveelheid moties. Ook het achtergestelde gevoel dat De Koning et al. (2018) beschrijven kan leiden tot extra wantrouwen in het kabinet, waardoor meer moties worden ingediend om het kabinet alsnog te kunnen sturen.

De heersende cultuur in de Tweede Kamer kan vergeleken worden met een resultaatgerichte cultuur. Binnen een resultaatgerichte cultuur spelen individuele targets en interne concurrentie een rol (Sanders & Neuijen, 1996). De interne concurrentie zie je ook terug in de Tweede Kamer, doordat de verschillende politieke partijen met elkaar concurreren. Ook het kenmerk individuele targets is terug te zien in de Tweede Kamer, doordat in de resultaten naar voren

komt dat er lijstjes zijn, waarbij het zijn indienen van veel moties gelinkt wordt aan het zijn van een goed Kamerlid.

Zoals ook in het theoretisch kader in paragraaf 2.3 benoemd, kan het gedrag van Kamerleden ook verklaard worden door de activiteiten van hun mede- Kamerleden. Zo kwam ook in de resultaten naar voren dan de Kamerleden elkaar opjagen. Ook Louwerse & Otjes (2016) benoemen dit. Volgens hen kan de cultuur in de Tweede Kamer dan ook leiden tot een sneeuwbaaleffect, waardoor er steeds meer moties ingediend worden (Louwerse & Otjes, 2016).

Putnam (1995) stelt dat bij gebrekkig sociaal kapitaal het vertrouwen in het politieke systeem daalt. Volgens hem kan sociaal kapitaal gevormd worden door deelname in vrijwillige organisaties (Putnam, 1995). Over de afgelopen jaren kan gesteld worden dat burgers in hun vrije tijd steeds minder maatschappelijk betrokken zijn geweest, wat verklaart dat het politiek vertrouwen steeds verder afneemt. Dit is ook de relatie die Putnam stelt met het dalende politiek vertrouwen. Ook Brady (1999, p. 737) stelt dat politiek vertrouwen daalt wanneer burgers minder actief participeren. Kaase (1999) maakt daarbij een onderscheid tussen conventionele en onconventionele participatie. Conventionele participatie wil zeggen dat mensen de politiek indirect beïnvloeden door simpele manieren van participatie, zoals stemmen (Kaase, 1999). Onconventionele participatie houdt in dat mensen op directe wijze participeren op een niet geïnstitutionaliseerde wijze, zoals door demonstraties (Kaase, 1999). Ook Kaase (1999) legt hierbij hetzelfde verband met dalend politiek vertrouwen. Het dalende politieke vertrouwen kwam ook gedurende de kwalitatieve analyse naar voren. Dalend politiek vertrouwen kan bijdragen aan een vijandige politieke sfeer, wat tekenend is voor een cultuur waarbinnen gewerkt wordt. Vijandige sfeer en weinig politiek vertrouwen kan leiden tot meer gebruik van democratische controlemiddelen, waardoor verklaard zou kunnen worden dat er een grotere hoeveelheid moties wordt ingediend.

In de kwantitatieve analyse kwam naar voren dat ook de volgende kenmerken de motivatie en het gedrag van Kamerleden beïnvloeden omtrent moties: de politieke partij waarvan een Kamerlid afkomstig is; de commissies waarin een Kamerlid deelneemt; het aantal commissies waarin een Kamerlid deelneemt en het aantal zetels dat de fractie heeft waarvan het Kamerlid deel uitmaakt. Al deze kenmerken tekenen ook de werkomgeving en de cultuur waarin een Kamerlid zich bevindt. Deze kenmerken vallen dan ook onder de bovengenoemde literatuur over de cultuur in de Tweede Kamer. Omdat een heersende cultuur in een organisatie iets zegt over wat past binnen een organisatie, valt de factor cultuur onder de logic of appropriateness.

5.4 Overleggen

In de kwalitatieve resultaten kwam naar voren dat overleggen een belangrijke factor is, die de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties beïnvloedt. Dit kunnen we theoretisch verklaren vanuit onderstaande theorieën over lobbyen. Het gedrag van overleggen in de Tweede Kamer kan vergeleken worden met lobbygedrag. Lobbyen kan gedefinieerd worden als het beïnvloeden van stemgedrag van parlementariërs, ambtenaren, of de wetgevende macht om de wetgeving op een specifiek punt voor een specifieke groep te veranderen (Logan, 1929, p. 1). Kamerleden die extern overleggen buiten de Tweede Kamer, spreken vaak met belangenbehartigers, die vervolgens hun gedrag proberen te beïnvloeden om een uiteindelijk beleidsverandering te bewerkstelligen. Daarnaast kan deze definitie in de Tweede Kamer toegepast worden, doordat Kamerleden elkaar proberen te beïnvloeden om met hen mee te stemmen voor of tegen een motie of om een motie mee te ondertekenen.

Mahoney (2007) onderscheidt twee manieren van lobbyen; lobbyen van binnenuit en lobbyen van buitenaf. Met de lobby van binnenuit wordt bedoeld op een omgeving, waarbinnen direct contact is met politici (Mahoney, 2007). Met lobby van buitenaf wordt bedoeld op externe organisaties die invloed uitoefenen op politici van buitenaf (Mahoney, 2007). Er kan daarom ook gesteld worden dat er in de Tweede Kamer zowel sprake is van een lobby van binnenuit, als van buitenaf. Enerzijds wordt er van binnenuit gelobbyd, omdat Kamerleden actief opzoek gaan naar medeondertekenaars of meestemmers. Anderzijds hebben Kamerleden ook te maken met lobbyen van buitenaf, waarbij ze zelf een passieve rol innemen in het lobbyen, omdat externe partijen juist naar hen toekomen. Krueger (1996) maakt onderscheid tussen onderhandelen met of zonder coalitie. Wanneer er gekozen wordt om met een coalitie te onderhandelen, oftewel met anderen, sta je sterker in je schoenen door de krachten te bundelen (Krueger, 1996). Krueger (1996) beschrijft dat in het geval van alleen onderhandelen, de kans van slagen afneemt, maar waarbij je geen concessies hoeft te doen. Ook dit is terug te zien in de resultaten, doordat respondenten aangeven dat ze soms water bij de wijn moeten doen om een meerderheid te behalen. Tot slot kaart Logan (1929, p. 78) het belang aan van het ophalen van informatie door lobbyen. Volgens hem heeft de wetgever zelf niet de tijd om alle informatie op te halen en gebeurt dat daarom middels lobbyisten (Logan, 1929, p. 78). Ook beschrijft Logan (1929, p. 78) het doel van lobbyen als het leveren van de grootste service voor de wetgever, wat in goed vertrouwen gebeurt, om zo achter de publieke opinie te komen. Volgens hem is lobbyen dan ook een onderdeel van een representatieve overheid (Logan, 1929, p. 78).

Het overleggen met interne of externe actor valt onder zowel de logic of appropriateness als de logic of consequence, omdat het afhankelijk is van met welk doel een Kamerlid de interne

of externe actor spreekt. Wanneer het gaat om het halen van een meerderheid, waar vaak sprake van is bij een interne lobby, is er sprake van toepassing van de logic of consequence. Het gaat dan simpelweg om het feit dat er een meerderheid nodig is om succes te behalen. Wanneer het gaat om het doorgeven of ophalen van informatie en het onderhouden van contacten, waar vaak sprake van is bij een externe lobby, gaat het om de logic of appropriateness, omdat er dan wordt gehandeld naar wat correct en passend is.

5.5 Democratisch belang

In de kwalitatieve resultaten kwam naar voren dat het democratisch belang een belangrijke factor is, die de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties beïnvloedt. Dit kunnen we theoretisch verklaren vanuit de theorie over democratische controle van Belinfante & Reede (2002, p. 25), vanuit theorie over de sociale dilemma benadering van Popping en Wittek (2015) en vanuit theorie die het gedrag van Kamerleden middels een sneeuwbaaleffect verklaart van Louwerse en Otjes (2016). Deze theorieën staan ook beschreven in het theoretisch kader in paragraaf 2.3. Ook blijkt uit de resultaten dat moties veel als middel voor democratische controle wordt gezien. Omdat het bij het dienen van democratisch belang gaat om waarden, valt deze factor onder de logic of appropriateness.

5.6 Vergaderregels

In de kwalitatieve resultaten kwam naar voren dat het hebben van vergaderregels een belangrijke factor is, die de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties beïnvloedt. Dit kunnen we theoretisch verklaren vanuit de reglementen van de Tweede Kamer, waarin de vergaderregels zijn vastgelegd. Het is vanzelfsprekend dat deze ook invloed hebben op het gedrag van Kamerleden die zich aan deze vergaderregels moeten houden. De regels in de Tweede Kamer zijn kaderstellend voor wat wel of niet toegestaan is en past binnen de vergadering. Dit is dan ook een oordeel wat door de voorzitters wordt gegeven op het handhaven van de regels. Daarom vallen vergaderregels onder de logic of appropriateness.

5.7 Inhoud motie

In de kwalitatieve resultaten kwam naar voren dat de inhoud van een motie een belangrijke factor is, die de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties beïnvloedt. Dit kunnen we theoretisch verklaren vanuit de bovengenoemde theorie over het verwachte succes in paragraaf 4.3.2 en de bovengenoemde theorie over aandacht in paragraaf

4.3.1. De inhoud van een motie speelt een rol in de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent moties, omdat de ene motie gemakkelijker wordt aangenomen dan de andere motie. Door respondenten werd benoemd dat bijvoorbeeld onderzoeksmoties of hele vage algemene moties eerder worden aangenomen. Volgens Cobb en Elder (1972) is de waarschijnlijkheid dat een zaak op de agenda gezet wordt afhankelijk van zowel de inhoud van de zaak als van de natuur van de zaak. Voor het bepalen van de natuur van de zaak zijn volgens Cobb & Elder (1972) vijf dimensies van belang. Allereerst komt een bepaalde zaak eerder op de agenda wanneer het abstract is, dan wanneer het concreet is (Cobb & Elder, 1972). Ten tweede komt een zaak eerder op de agenda wanneer het generaal is dan wanneer de zaak specifiek is (Cobb & Elder, 1972). Ten derde komt een zaak die van lange duur is eerder op de agenda dan wanneer een zaak van korte duur is (Cobb & Elder, 1972). Ten vierde komt een zaak die simpel is eerder op de agenda dan een zaak die complex is (Cobb & Elder, 1972). Tot slot komt een zaak die zelden voorkomt eerder op de agenda dan een zaak die regelmatig voorkomt (Cobb & Elder, 1972). Dezelfde criteria kunnen ook gehanteerd worden bij de vraag of de inhoud van een motie op de agenda gezet kan worden en de motie dus een meerderheid behaalt. In andere woorden hebben moties die aan bepaalde criteria voldoen een grotere haalbaarheid dan andere moties. Dit is terug te zien in de resultaten, doordat verschillende respondenten aangeven dat het de haalbaarheid van een motie vergroot wanneer ze het dictum van een motie generaliseren of wanneer ze een motie abstracter maken door het om te vormen tot een onderzoeksmotie. Daarnaast blijkt ook dat sommige moties met een zwakkere inhoud tot even veel of zelfs tot meer aandacht leiden. Daarom sluit de inhoud van een motie ook aan bij bovengenoemde theorie over aandacht. Omdat het hierbij ook gaat om de gevolgen van de gehanteerde werkwijze, past deze factor het best binnen de logic of consequence.

5.8 Alternatieven

In de kwalitatieve resultaten kwam naar voren dat de beschikbare alternatieven een belangrijke factor zijn, die de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties beïnvloeden. Dit kunnen we theoretisch verklaren vanuit de bovengenoemde theorie over het verwachte succes in paragraaf 4.3.2. De beschikbare alternatieve instrumenten beïnvloeden de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent moties, omdat uit de resultaten blijkt dat er een bepaalde gemakzucht zit in het instrument moties. Zo kwam in de resultaten naar voren dat het instrument moties flexibeler is dan andere instrumenten en dat het ook minder moeite kost. Om deze reden is het gemakkelijker om een motie aangenomen te krijgen, dan om gebruik te

maken van een alternatief instrument. Het verwachte succes van een motie ligt dan dichterbij en daarom sluit dit aan op de bovengenoemde theorie over het verwachte succes. De beschikbare alternatieven hebben dan ook invloed op het gedrag van Kamerleden, omdat het simpelweg gemakkelijker is. Deze factor valt daarom onder de logic of consequence.

6. Conclusie

Zoals benoemd in de inleiding, is er nog weinig wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties. Middels het uitvoeren van een inductief onderzoek is antwoord gegeven op de hoofdvraag: 'Welke factoren zijn van invloed op de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties in de Tweede Kamer?'. Deze hoofdvraag wordt beantwoord middels de vier deelvragen, zoals ook benoemd in de inleiding.

De eerste deelvraag luidde: 'Welke kaderstellende theorieën bestaan er in de wetenschappelijke literatuur over het handelen van actoren en de daarbij betrokken motivatie en gedrag?'. De logic of consequence en de logic of appropriateness zijn twee theorieën van March & Olsen (1998) die het handelen van actoren kunnen verklaren. Volgens de logic of consequence maakt een persoon beslissingen door de consequenties van het handelen te voorspellen (March & Olsen, 1998, p. 950). Voor het handelen op basis van de logic of consequence gelden drie keuzecriteria: de mogelijke opties; de waarden van de actor en de consequenties van de opties op de waarden (Możdżeń, 2019). Volgens de logic of appropriateness handelen mensen op basis van de passendheid van een handeling in de situatie, waarbij veel oog is voor het ethisch juist handelen (March & Olsen, 1998, p. 951). Voor het handelen op basis van de logic of appropriateness gelden ook drie keuzecriteria: het soort situatie; de persoonlijkheid van de actor en de passendheid van de acties (Możdżeń, 2019). Volgens March en Olsen (1998) zijn deze theorieën alomvattend voor al het handelen van actoren. Hierbij geldt dat een afweging die aanzet tot een handeling ofwel voort kan komen vanuit de logic of consequence ofwel vanuit de logic of appropriateness ofwel vanuit beide logica's.

De tweede deelvraag luidde: 'Welke factoren beïnvloeden de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties volgens kwalitatief onderzoek?'. Elke factor zal gelijk gekoppeld worden aan de wetenschappelijke literatuur om ook de vierde deelvraag te beantwoorden: 'Hoe kunnen de factoren die volgens de data van invloed zijn op de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties herleid worden tot wetenschappelijke theorieën?'. Op basis van coderingen van dertien interviews zijn acht codegroepen ontstaan die in dit onderzoek worden gerekend tot de factoren die de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties beïnvloeden. Allereerst spelen de heersende vergaderregels een rol. Hiermee wordt gewezen op de afspraken die gelden binnen de Tweede Kamer en zijn vastgelegd in de reglementen van de Tweede Kamer. Door hierop te

handhaven kan een betere controle op het gebruik van het middel moties worden uitgeoefend. Deze factor kan niet gekoppeld worden aan wetenschappelijke literatuur, omdat dit gaat om regels die simpelweg zijn vastgelegd in reglementen, waardoor ze bestaan. De tweede factor die een rol speelt, is overleggen. Door zowel met actoren binnen de Tweede Kamer als buiten de Tweede Kamer te overleggen, kan de motivatie ofwel het gedrag van Kamerleden om wel of geen motie in te dienen gewijzigd worden, ofwel de inhoud van een motie gewijzigd worden. Deze factor kan worden gekoppeld aan wetenschappelijke theorieën over lobbyen. De derde factor die een rol speelt, is de aandacht die verkregen wordt bij het indienen van een motie. De aandacht van een motie verwijst naar aandacht van buitenaf, met als doel om jezelf beter op de kaart te zetten, jouw partij beter op de kaart te zetten of andere partijen of Kamerleden kleur te laten bekennen. Deze factor kan gekoppeld worden aan theorieën over het genereren van aandacht en theorieën over branding. De vierde factor die een rol speelt, is het verwachte succes. Het gaat hierbij om een inschatting die een Kamerlid maakt in de mogelijkheden om succes te behalen met een motie. Met het behalen van succes wordt bedoeld dat het doel van de motie behaald wordt, mogelijk in de vorm van een beleidsverandering. Deze factor kan gekoppeld worden aan theorieën over het advocacy coalition framework, het multiple streams framework en de agenda setting theorie. De vijfde factor die een rol speelt, is het democratisch belang. Met deze factor wordt bedoeld op ofwel de controlerende taak van de Tweede Kamer, ofwel het dienen van het collectief met een motie. Deze theorie kan gekoppeld worden aan theorieën over democratische controle, de sociale dilemma benadering en gedrag gekoppeld aan een sneeuwbaaleffect. De zesde factor die een rol speelt, is de cultuur binnen de Tweede Kamer. De cultuur kan ofwel worden vormgegeven door de partijensamenstelling in de Tweede Kamer, ofwel door de relaties tussen actoren onderling. De factor cultuur kan gekoppeld worden aan theorieën over monisme versus dualisme, resultaatgerichte werkcultuur en politiek vertrouwen. De zevende factor die een rol speelt, is de inhoud van een motie. Het gaat hierbij hoofdzakelijk om de gemakzucht waarmee een motie ingediend kan worden en aangenomen kan worden. Deze factor kan gekoppeld worden aan theorieën over agenda setting, het genereren van aandacht, theorieën over branding, theorieën over het advocacy coalition framework en theorieën over het multiple streams framework. De achtste en laatste factor die een rol speelt zijn de beschikbare alternatieve instrumenten. Hierbij wordt gewezen op toezeggingen, amendementen of wetsvoorstellen. Kenmerken van het instrument moties spelen hierbij een rol, omdat een motie een flexibel en gemakkelijk toe te passen instrument is. Deze factor kan gekoppeld worden aan theorieën over het advocacy coalition framework, het multiple streams framework en de agenda setting theorie.

De derde deelvraag luidde: ‘Welke factoren beïnvloeden de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties volgens de kwantitatieve data?’. Op basis van vier regressieanalyses, kunnen vier variabelen als relevant aangemerkt worden voor het beïnvloeden van de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties. Allereerst speelt de partij waar een Kamerlid van afkomstig is een rol. Voor twaalf van de in totaal twintig partijen in de Tweede Kamer geldt dat deze significant meer moties indienen. Ten tweede spelen commissies waaraan Kamerleden deelnemen een rol. Uit de analyse bleek dat drie commissies significant meer moties indienen. Ten derde speelde het aantal fractiezetels een rol. Indien een partij meer zetels in de Tweede Kamer heeft, bleek dat een Kamerlid significant minder moties indiende. Ten vierde bleek dat het aantal commissies waaraan een Kamerlid deelneemt een rol speelt. Wanneer een Kamerlid aan meer commissies deelneemt, bleek dat dit Kamerlid ook significant meer moties indient. Om ook de vierde deelvraag te beantwoorden, kunnen al deze variabelen gekoppeld worden aan de factor cultuur en aan de theorieën over monisme versus dualisme, resultaatgerichte werkcultuur en politiek vertrouwen.

Om antwoord te geven op de hoofdvraag: ‘Welke factoren zijn van invloed op de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties in de Tweede Kamer?’, moet gekeken worden naar de gezamenlijke resultaten van bovengenoemde vier deelvragen. De cultuur in de Tweede Kamer, de aandacht die het indienen van moties oplevert, het mogelijke succes dat een Kamerlid kan behalen met een motie, het overleggen met andere actoren, de vergaderregels in de Tweede Kamer, het democratisch belang, de inhoud van een motie en de beschikbare alternatieven zijn de factoren die de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties in de Tweede Kamer beïnvloeden. Geconcludeerd kan worden dat zowel de logic of consequence als de logic of appropriateness de motivatie en het gedrag van Kamerleden beïnvloeden op verschillende manieren. Daarnaast is het ook van belang dat niet voor elk Kamerlid al deze factoren een rol spelen, maar dat er wel een algemene lijn zichtbaar was rondom deze factoren. Elk persoon, dus ook elk Kamerlid, heeft natuurlijk eigen kenmerken en een eigen werkwijze.

7. Reflectie

Dit onderzoek legt een stevige fundering voor een model, dat de motivatie en het gedrag van Kamerleden omtrent het indienen van moties in de Tweede Kamer verklaart. In dit onderzoek worden bestaande theorieën niet alleen bevestigd, maar ook uitgebreid. Zo blijkt uit het onderzoek dat branding gekoppeld kan worden aan het gedrag van politici omtrent het indienen van moties. Dit is een koppeling van theorieën over branding aan de politiek, waarbij veel auteurs slechts de koppeling van branding met marketing in het bedrijfsleven maken. Daarnaast blijkt uit het onderzoek dat de agenda setting theorie ook toepasbaar is op de politiek zelf. Bestaande theorieën duiden met agenda setting op de mogelijkheden van de media om de politieke agenda te beïnvloeden. Echter blijkt uit dit onderzoek dat ook politici zelf een onderwerp op de politieke agenda moeten zetten, om verandering te kunnen bewerkstelligen. Het indienen van een motie is een van de beschikbare middelen om dit te doen. Verder blijkt uit dit onderzoek dat een aantal persoonlijkheidskenmerken en werkomgevingsfactoren geen invloed hebben op het aantal moties dat een Kamerlid indient. Dit is in tegenspraak met de theorieën van Możdżeń (2019), McCrae & Costa (1997) en Louwerse & Otjes (2016).

Ook is het belangrijk om nog een aantal kanttekeningen te plaatsen bij dit onderzoek. Doordat dit onderzoek op inductieve wijze is uitgevoerd, heeft de perceptie van de onderzoeker een rol gespeeld, met name in het kwalitatieve gedeelte van dit onderzoek. Ook is er voor het kwalitatieve gedeelte van het onderzoek gebruik gemaakt van een steekproef, waarbij niet van alle partijen een Kamerlid geïnterviewd heeft kunnen worden, vanwege het niet verlenen van medewerking en de kleinere omvang van dit onderzoek. Het is hierdoor onzeker of herhaling van het onderzoek tot dezelfde resultaten zou leiden. Zoals ook in de methoden benoemd, zijn er wel een aantal stappen ondernomen om de betrouwbaarheid van dit onderzoek te vergroten.

Ook de externe validiteit van het kwalitatieve gedeelte van het onderzoek is gering. Omdat er slechts dertien van de 150 Kamerleden geïnterviewd zijn, waardoor dit gedeelte van het onderzoek niet volledig generaliseerbaar is. Ook hierbij zijn er wederom stappen ondernomen om de externe validiteit van het kwalitatieve gedeelte te vergroten. Een limitatie van het kwantitatieve gedeelte van het onderzoek, is dat alleen de moties zijn meegenomen per Kamerlid, waarvan dat desbetreffende Kamerlid de eerste indiener was. Wanneer ook de volgende indieners zouden worden meegenomen, zou dit namelijk een verkeerd beeld geven van het totale aantal moties dat wordt ingediend. Tot slot is dit onderzoek gelimiteerd, doordat dit onderzoek zich richt op de huidige Tweede Kamerleden en hierbij niet in het verleden of in

de toekomst gekeken wordt. Alle geïnterviewde Kamerleden zijn Kamerleden die momenteel (juli 2022) in de Tweede Kamer geïnstalleerd zijn.

Ook voor de kwantitatieve resultaten geldt dat alleen de Kamerleden die op dit moment in de Kamer zitten zijn meegenomen in de analyse. Hierbij zijn alle moties gerekend van de huidige Kamerleden vanaf de laatste installatie van de Tweede Kamer, 31 maart 2021. Hierdoor zijn de uitkomsten van dit onderzoek niet per definitie gelijk aan eventueel toekomstig onderzoek, waarbij de samenstelling van de Tweede Kamer weer geheel anders kan zijn. Daarnaast zijn alleen de ingediende moties in de kwantitatieve resultaten meegenomen en zijn ingetrokken of gewijzigde moties dus niet geïncludeerd. Verder zijn alleen de moties van de eerste indiener meegeteld in de kwantitatieve resultaten. Een beperking voor de variabele aantal zittingsperiodes in de Kamer is dat Kamerleden die met tussenpozen in de Kamer hebben gezeten ook in volledige termijnen zijn geteld. Tot slot zijn er beperkingen in de commissie variabelen, omdat hierbij alleen een volwaardig lidmaatschap van een commissie als lid is geteld.

8. Aanbevelingen

De uitkomsten van dit onderzoek kunnen aanleiding bieden voor vervolgonderzoek en het veranderen van het motiebeleid in de Tweede Kamer. Een aantal van deze aanbevelingen richting zich tot de Tweede Kamerleden, een aantal tot de Tweede Kamer voorzitters en de bewindspersonen, één tot de werkgroep Van der Staaij en een aantal voor eventueel vervolgonderzoek.

Om te beginnen met de aanbevelingen voor Tweede Kamerleden. Moties is het makkelijkste parlementaire instrument dat er is. Het kost weinig moeite om op te stellen en in te dienen. Echter, door het veelvuldige gebruik van een motie, is het effect van het instrument ook steeds lager geworden. Steeds vaker blijft de uitvoering van een motie stil liggen door de overweldigende hoeveelheid moties. Daarom het advies aan de Kamerleden om zuinig te zijn op de instrumenten die de Tweede Kamer heeft. Meerdere respondenten hebben aangegeven dat ze een motie afzwakken wanneer deze anders geen meerderheid haalt. Wanneer een motie dusdanig afgezwakt moet worden om een meerderheid te halen, dat deze eigenlijk niets meer verandert, dien de motie dan niet in, zodat er bij een ministerie ook meer focus aangebracht kan worden op de moties die wel een beleidsverandering kunnen bewerkstelligen. Zo kunnen Kamerleden hun democratische vertegenwoordiging het beste gebruiken.

Ten tweede heb ik nog een twee aanbevelingen voor de voorzitters en bewindspersonen. Regelmatig worden er moties ingediend die al staand regeringsbeleid zijn. Voor bewindspersonen voelt het dan onnatuurlijk om deze moties te ontraden, omdat ze er wel achter staan. Echter, leidt dit tot een onnodig grote stroom aan moties die behandeld moeten worden. Op 16 juni 2022 is er door de voorzitter Vera Bergkamp een brief verstuurd om de moties die staand beleid zijn ook over te nemen. Bij deze nogmaals de herhaling van dit advies. Daarnaast adviseer ik alle voorzitters van commissies om kritischer te zijn of een tweeminutendebat altijd wel nodig is. Wellicht is het voeren van een discussie in een commissiedebat met de bewindspersonen wel afdoende of kunnen mogelijke moties bij voorbaat overbodig worden gemaakt, door middel van toezeggingen van de bewindspersonen.

Ten derde heb ik nog een aanbeveling voor de werkgroep Van der Staaij. Onlangs zijn de strategische procedurevergaderingen ingesteld, waarbij de werkwijze en werkcultuur binnen een commissie wordt besproken. Uit de kwantitatieve resultaten van dit onderzoek is gebleken dat er in de commissie Economische Zaken, de commissie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de commissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport significant meer moties

worden ingediend. Het is daarom mijn advies aan deze werkgroep om meer focus aan te brengen op de werkcultuur in deze commissies, ook tijdens de strategische procedurevergaderingen.

Tot slot heb ik nog een aantal aanbevelingen voor vervolgonderzoek. Allereerst kan er nog verder verdiepend onderzoek worden uitgevoerd naar hoe het instrument moties beter en efficiënter vormgegeven zou kunnen worden. Ten tweede kan er nog onderzocht worden welke alternatieve instrumenten aangepast en aangemoedigd kunnen worden om tot een efficiëntere werkwijze van de Tweede Kamer te komen. Ten derde zou nog verdiepend onderzocht kunnen worden wat de rol van de media precies is, hoe deze zich de afgelopen jaren ontwikkeld heeft en wat het effect van deze ontwikkelingen is op het gebruik van het middel moties in de Tweede Kamer.

9. Literatuurlijst

- Bandelow, N. C. (2006). *Advocacy coalitions, policy-oriented learning and long-term change in genetic engineering policy: An interpretist view*. *German Policy Studies*, 3(4), 747–805.
- Baumgartner, F. R., and B. D. Jones (1993), *Agendas and instability in American politics*, Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Belinfante, A. D. (August D., & Reede, J. L. de (Joost L. (2002). *Beginselen van het Nederlands staatsrecht* (14e [gew. en uitgebr.] dr). Kluwer.
- Bennett, W. L. (2016). *News: The politics of illusion*. New York: Pearson Longman; tenth edition.
- Berry, W. D. (1993). *Understanding regression assumptions*. Newbury Park, CA: Sage.
- Bovend'Eert, P. P. T., Kummeling, H. R. B. M., & Raalte, E. van. (2000). *Van raalte's het nederlandse parlement* (9e, [herz.] dr. /). Kluwer.
- Bulck, H. van den, Puppis, M., Donders, K., & Audenhove, L. van (Eds.). (2019). *The palgrave handbook of methods for media policy research*. Palgrave Macmillan. Retrieved 2022, from <https://eur.on.worldcat.org/search?queryString=advocacy%20coalition%20framework&clusterResults=true&groupVariantRecords=false>
- Cairney, P., & Jones, M. (2016). Kingdon's multiple streams approach: What is the empirical impact of this universal theory? *Policy Studies Journal*, 44(1), 37–58. <https://doi-org.eur.idm.oclc.org/10.1111/psj.12111>
- Eshuis, J. & Klijn, E. H. (2012). *Branding in Governance and Public Management*. London: Routledge. 10.4324/9780203145159.
- Hemerijck, A. C., & Hazeu, C. A. (2004). Werkt het, past het, mag het, en hoort het? : De kernvragen van beleidsvorming, toegepast op milieubeleid. *Bestuurskunde*, 13(2), 55–65.
- Herweg, N. & Zahariadis, N. & Zohlnhöfer, R. (2017). *The Multiple Streams Framework: Foundations, Refinements, and Empirical Applications*. 10.4324/9780429494284-2.
- Howlett, M., McConnell, A. and Perl, A. (2015), Streams and stages: Reconciling Kingdon and policy process theory. *Eur J Polit Res*, 54: 419-434. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12064>
- Kahneman, D., & Tversky, A. (1979). Prospect theory: An analysis of decision under risk. *Econometrica*, 4, 362-377.
- Kingdon, J. (2010). *Agendas, Alternatives and Public Policy*, (2nd ed.). New York: Pearson.

- Koning, de, P., Rijlaarsdam, B., & Outeren, van, E. (2018, September 22). De uitgestoken hand van Rutte - was die er wel? NRC, pp. 2-3.
- Laerd Statistics (2015). Multiple regression using SPSS Statistics. Statistical tutorials and software guides. Retrieved from <https://statistics.laerd.com/>
- Logan, E. B. (1929). *Lobbying* (Ser. Making of modern law : primary sources, 1763-1970). American Academy of Political and Social Science. Retrieved 2022, from Erasmus University Rotterdam (worldcat.org)
- Louwerse, T., & Otjes, S. (2016). Personalised parliamentary behaviour without electoral incentives: The case of the Netherlands. *West European Politics*, 39(4), 778–799. <https://doi.org/10.1080/01402382.2015.1111041>
- Mahoney, C. (2007). Lobbying Success in the United States and the European Union. *Journal of Public Policy*, 27(1), p.35-56.
- March, J. G., & Olsen, J. P. (1998). The Institutional Dynamics of International Political Orders. *International Organization*, 52(4), 943–969.
- McCrae, R.R. & Costa, P.T. (1997). Personality trait structure as a human universal. *American Psychologist*, 52, pp 509-516.
- Możdżeń, M. (2019). *Logic of consequence, logic of appropriateness and institutional change from an evolutionary perspective*. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.20587.90401>
- NOS. (2019, april 25). *Vorig jaar ruim 4100 moties in de Tweede Kamer. Kan dat niet anders?* <https://nos.nl/1/2281956>
- Perloff, R. (2010). *The dynamics of persuasion: Communication and attitudes in the 21st century*. New York, NY: Routledge
- Popping, R., & Wittek, R. (2015). Success and Failure of Parliamentary Motions: A Social Dilemma Approach. *PLOS ONE*, 10(8), e0133510. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0133510>
- Putnam, R. (1995). *Bowling alone – America’s declining social capital*, *Journal of Democracy*, jrg. 6, nr. 1, pp. 65-78.
- Rogers, E. M. (2003). *Verspreiding van innovaties* (5e Druk red.). New York: Vrije Pers.
- Sabatier, P. A. (1988). An Advocacy Coalition Framework of Policy Change and the Role of Policy-Oriented Learning Therein. *Policy Sciences*, 21(2/3), 129–168. <http://www.jstor.org/stable/4532139>
- Sabatier, P.A. and Jenkins-Smith, H.C. (1993) *Policy Change and Learning: An Advocacy Coalition Approach*. Westview Press, Boulder.
- Sanders, G., & Neuijen, B. (1996). *Bedrijfscultuur: diagnose én beïnvloeding* (5e dr). Van

Gorcum.

- Saunders, M., Lewis, P., Thornhill, A., Booij, M., & Verckens, J. (2011). *Methoden en technieken van onderzoek*. Amsterdam: Pearson.
- Schulz, M. (2015). Logic of consequences and logic of appropriateness. In M. Augier & D. Teece (Red.), *The Palgrave Encyclopedia of Strategic Management*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9781137294678.0377>
- Schulz, M. (2018). Logic of Consequences and Logic of Appropriateness. In M. Augier & D. J. Teece (Red.), *The Palgrave Encyclopedia of Strategic Management* (pp. 914–920). Palgrave Macmillan UK. https://doi.org/10.1057/978-1-137-00772-8_544
- Shorten, A., & Smith, J. (2017). Mixed methods research: Expanding the evidence base. *Evidence Based Nursing*, 20(3), 74-75. doi:10.1136/eb-2017-102699
- Sinnreich, Aram & Chib, Arul & Gilbert, Jesse. (2008). *Modeling information equality: Social and media latency effects on information diffusion*. *International Journal of Communication*.
- Snels, B. & Thijssen, N. (2008). *De grote kloof. Verhitte politiek in tijden van verwarring*. Amsterdam: Boom, 163-190
- Staatscommissie Parlementair Stelsel. (2018). *Lage drempels, hoge dijken; Democratie en rechtsstaat in balans*. Amsterdam: Boom.
- Sundar, S. S., & Appelman, A. (2016). *Measuring message credibility : construction and validation of an exclusive scale*. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 93(1), 59–79. <https://doi.org/10.1177/1077699015606057>
- Terlingen, B. (2022, januari 17). *Minder incidenten, meer inhoud: Komt er echt een nieuwe bestuurscultuur?* <https://nos.nl/1/2413452>
- Tweede Kamer. (2021a, december 16). *Overhandiging rapport over versterking functies Tweede Kamer*. <https://www.tweedekamer.nl/nieuws/kamernieuws/overhandiging-rapport-over-versterking-functies-tweede-kamer>
- Tweede Kamer. (2021b). *Versterking functies Tweede Kamer. Meer dan de som der delen* (p. 55). https://www.tweedekamer.nl/sites/default/files/atoms/files/20211216_rapport_versterking_functies_tweede_kamer_werkgroep_van_der_staaij.pdf
- Van Zwieten, M., & Willems, D. (2004). Waardering van kwalitatief onderzoek. *Huisarts en Wetenschap*, 47(13), 38–43. <https://doi.org/10.1007/bf03083653>

Williams, L. K. (2011). Unsuccessful Success? Failed No-Confidence Motions, Competence Signals, and Electoral Support. *Comparative Political Studies*, 44(11), 1474–1499. <https://doi.org/10.1177/0010414011407470>

Young, Eóin & Quinn, Lisa (2012), *Making research evidence matter: A guide to Policy Advocacy in Transition Countries*, Budapest, Open Society Foundations.

Bijlage 1 – Topics interviews ronde 1

- Redenen om wel een motie in te dienen
 - Vervolgens doorvragen op de verschillende factoren die een rol spelen volgens de respondent.

- Reden om een motie niet in te dienen
 - Vervolgens doorvragen waarom die factoren ertoe leiden dat er geen motie wordt ingediend.

- Moties als middel voor democratische controle
 - Doorvragen op de manier van het gebruik van het middel.

- Procesverloop motie indienen
 - Wie spelen er een rol?
 - Welke afweging maakt u?

Bijlage 2 – Topics interview ronde 2

- Redenen om wel een motie in te dienen
 - Vervolgens doorvragen op de verschillende factoren die een rol spelen volgens de respondent.

- Reden om een motie niet in te dienen
 - Vervolgens doorvragen waarom die factoren ertoe leiden dat er geen motie wordt ingediend.

- Rol van aandacht
 - Media
 - Achterban

- Rol van vergaderregels
 - Voorzitter
 - Bewindspersonen

- Rol van overleggen
 - Binnen eigen fractie
 - Buiten eigen fractie
 - Buiten de Tweede Kamer

- Rol van succes
 - Draagvlak
 - Verandering bewerkstelligen

- Rol van democratische controle
 - Democratisch belang
 - Collectief belang